

Begroting en jaarstukken als kaderstellend en controlerend instrument van Provinciale Staten

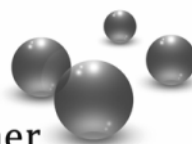
Provincie Zuid-Holland

Nota van Bevindingen

Amsterdam, 22 juni 2006

randstedelijke rekenkamer

Flevoland • Noord-Holland • Utrecht • Zuid-Holland

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Probleemstelling	4
1.3	Afbakening	5
1.4	Normenkader	5
1.5	Onderzoeksmethode	9
1.6	Leeswijzer	9
2.	Toetsing opzet begroting en jaarstukken	10
2.1	Inleiding.....	10
2.2	Begroting 2006	11
2.2.1	BBV toetsing van de structuur	11
2.2.2	BBV toetsing per onderdeel.....	12
2.2.3	Financiële Verordening.....	14
2.3	Jaarstukken 2004	15
2.3.1	BBV toetsing van de structuur	15
2.3.2	BBV toetsing per onderdeel.....	16
2.3.3	Financiële Verordening.....	17
2.4	Ontwikkeling van de begroting.....	18
2.4.1	BBV toetsing van de structuur	18
2.4.2	BBV toetsing per onderdeel.....	19
2.4.3	Financiële Verordening.....	19
3.	Toetsing beleidsinformatie	21
3.1	Inleiding.....	21
3.2	Samenhang begroting 2006	21
3.2.1	Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen.....	22
3.2.2	Programma Samenleving	25
3.3	Toets VBTB/SMART	28
3.3.1	Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen.....	28
3.3.2	Programma Samenleving	29
3.4	Aansluiting en toelichting afwijkingen van begroting en jaarstukken	30
3.4.1	Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen.....	30
3.4.2	Programma Sociaal Beleid en Zorg.....	32

4.	Bevindingen kaders.....	35
4.1	Inleiding.....	35
4.2	BBV als wettelijk kader	35
4.2.1	Interpretatie van het BBV	35
4.2.2	Bevindingen bij de toetsing van het BBV kader.....	37
4.3	Financiële verordening als provinciaal kader	38
4.3.1	Doublures BBV en Financiële Verordening	39
4.3.2	Verantwoording van beleidsinformatie (VBTB/SMART)	40
4.3.3	Verantwoording van financiële afwijkingen.....	40
4.3.4	Rechtmatigheid.....	40
	Bijlagen.....	42

HOOFDSTUK 1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

Sinds de invoering van het dualisme richten de Provinciale Staten (PS) zich op de kaderstellende en controlerende taken in het provinciaal bestuur. Voor de kaderstellende rol van PS is de begroting, waarin de kaders staan voor zowel het beleid als de financiën, het belangrijkste document. Voor de controlerende rol van PS zijn de jaarstukken, waarin Gedeputeerde Staten (GS) verantwoording afleggen over het afgelopen jaar, het belangrijkste document. De kwaliteit van zowel de begroting als de jaarstukken is dan ook belangrijk voor PS om haar rol goed te kunnen vervullen. De kwaliteit van de begroting en de jaarstukken wordt grotendeels bepaald door (1) de gebruikte opzet en (2) de formulering van de beleidsinformatie.

Voor de *opzet* van de begroting en jaarstukken bestaat een wettelijk en provinciaal kader. Het wettelijk kader heeft vorm gekregen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voldoen aan de normen van het BBV is een voorwaarde voor een goede uitvoering van de kaderstellende en controlerende rol van PS. De BBV normen zijn onder meer gericht op de hoofdstructuur, de invulling hiervan en het identiek maken van de opzet van de begroting aan die van de jaarstukken. Aanvullend op het BBV kan de provincie in de financiële verordening normen opstellen voor de opzet van de begroting en jaarstukken.

Naast de opzet speelt ook de *formulering* van de beleidsinformatie een belangrijke rol bij de kaderstellende en controlerende rol van PS. De beleidsinformatie over een doelstelling wint aan bestuurlijke waarde wanneer deze zoveel mogelijk in termen van prestaties en effecten is geformuleerd. In 1999 heeft het Rijk het kader VBTB, Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording, ingesteld, dat de koppeling tussen beleid, prestaties en geld centraal stelt. Dit gedachtegoed levert verschillende instrumenten en criteria voor het optimaliseren van de beleidsinformatie. In paragraaf 1.4 gaan we hier nader op in.

1.2 Probleemstelling

De doelstelling van het onderzoek is een bijdrage te leveren aan de verbetering van de begroting en jaarstukken om daarmee de kaderstellende en controlerende functie van Provinciale Staten te ondersteunen.

De vraagstelling luidt als volgt:

Zijn de begroting en jaarstukken toereikend om de Provinciale Staten zijn kaderstellende en controlerende functie goed te laten vervullen?

Deze vraagstelling is uitgewerkt in de volgende onderzoeksvragen:

1. Voldoet de opzet van de begroting en de jaarstukken aan de normen van het BBV en de financiële verordening? (zie hoofdstuk 2)
2. Is ook de beleidsinformatie in de programma's van de begroting en jaarstukken toereikend om de Provinciale Staten zijn kaderstellende en controlerende functie goed te laten vervullen? (zie hoofdstuk 3)

3. Staan de wettelijke en provinciale kaders borg voor een kwalitatief toereikende begroting en jaarstukken of is het wenselijk extra richtlijnen op te stellen? (zie hoofdstuk 4)

In paragraaf 1.4 staan deze onderzoeksvragen nader uitgewerkt in relatie tot het normenkader.

1.3 Afbakening

Het onderzoek richt zich op:

- De begroting 2004 en 2006 en jaarstukken 2004 van de provincie Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland. Door de begroting over 2004 en 2006 met elkaar te vergelijken, wordt inzicht verkregen in de ontwikkeling van de opzet van de begroting. Door zowel de begroting als de jaarstukken over 2004 te onderzoeken, kunnen we vaststellen in hoeverre deze stukken op elkaar aansluiten.
- De opzet van de begroting en de jaarstukken, waarbij toetsing plaatsvindt van de aanwezigheid van de vereiste onderdelen op de juiste plaats in de begroting en jaarstukken. Richtlijnen hiervoor zijn de normen voor de opzet van de begroting en jaarstukken, die staan opgenomen in het BBV en de financiële verordening van de provincie.
- De formulering van de beleidsinformatie in de programma's van de begroting en jaarstukken. Het onderzoek besteedt aandacht aan de doelformulering, de samenhang in de beleidsinformatie, de aansluiting tussen begroting en jaarstukken en toelichting op de afwijkingen in de jaarstukken.

Het onderzoek richt zich *niet* op:

- De productenraming en productenrealisatie. De productenraming en productenrealisatie vervullen met name een rol bij de taakuitoefening van GS en worden dan ook door GS vastgesteld.
- De getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële informatie, wat reeds aan bod komt bij de accountantscontrole. In het kader hiervan hebben we de balans in de jaarstukken niet in het onderzoek meegenomen.
- De doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid beschreven in begroting en jaarstukken. De inhoudelijke kant van de teksten komt niet aan bod, het gaat uitsluitend om de opzet en formulering van de begroting en jaarstukken.
- Het proces van de totstandkoming en het gebruik van de begroting en jaarstukken door PS.

1.4 Normenkader

Elk onderzoek van de Rekenkamer leidt tot een beoordeling in termen van conclusies op grond van de normen. In principe worden deze normen ontleend aan (in volgorde van 'gewicht'): wet- en regelgeving, vastgesteld beleid, professionele opvattingen en inzichten (zowel vanuit vakgebieden als van andere rekenkamers, waaronder de Algemene Rekenkamer).

In tabel 1.1 zijn voor de drie onderzoeksvragen en bijbehorende subvragen de normen uiteengezet. Het kader waarbinnen de begroting en verantwoording zijn opgesteld, wordt vormgegeven door onder meer de normen uit het BBV en de financiële verordening van de provincie zelf. Naast dit wettelijk kader bestaan er ook criteria die gericht zijn op de verbetering van de formulering van de beleidsdoelstellingen. Deze criteria zijn ontleend aan SMART en aan de Handreiking Doelformulering en Prestatiegegevens, die in 2002 is uitgebracht door het Ministerie van Financiën in het kader van VBTB.

Tabel 1.1 Normen in relatie tot de onderzoeksvragen

Onderzoeksvraag	Subvragen	Normen
Onderzoeksvraag 1: Toetsing opzet begroting en jaarstukken (hoofdstuk 2)	a. Voldoet de opzet van de begroting 2006 en de jaarstukken 2004 aan BBV normen?	Normen uit BBV (artikel 7 t/m 23) en financiële verordening (provinciespecifiek)
	b. Voldoet de opzet van de begroting 2006 en jaarstukken 2004 aan de extra normen uit de financiële verordening?	Normen uit BBV (artikel 4, artikel 24 t/m 29) en financiële verordening (provinciespecifiek)
	c. Welke ontwikkeling heeft de opzet van de begroting 2006 ten opzichte van 2004 gemaakt in relatie tot de normen van het BBV en de financiële verordening?	Normen uit BBV (artikel 7 t/m 23) en financiële verordening (provinciespecifiek)
Onderzoeksvraag 2: Toetsing beleidsinformatie (hoofdstuk 3)	a. Begroting 2006	
	i. Voldoet de doelformulering?	Geselecteerde VBTB- en/of SMART-criteria.
	ii. Bestaat er samenhang tussen de algemene doelen, operationele doelen, activiteiten/prestaties en indicatoren?	De beleidsinformatie is samenhangend in een doelenboom te beschrijven
	b. Jaarstukken 2004	
	i. Is duidelijk hoe de beleidsinformatie in de jaarstukken aansluit op de beleidsinformatie in de begroting?	De beleidsinformatie in de programma's van de jaarstukken geeft inzicht in de realisatie van het beleid beschreven in de begroting.
ii. Worden de afwijkingen in de realisatie ten opzichte van de beleidsdoelstellingen en begrote kosten voldoende toegelicht?	De jaarstukken geven inzicht in de oorzaak van de afwijkingen van de doelstelling en van de onder- of overschrijding ten opzichte van de begroting.	
Onderzoeksvraag 3: Kaders (hoofdstuk 4)	a. Welke bevindingen komen voort uit de BBV normen?	BBV (artikel 4, artikel 7 t/m 29)
	b. Welke bevindingen komen voort uit de normen van de financiële verordening?	Financiële verordening (provinciespecifiek)

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Vanuit het BBV gelden normen voor de opzet van de begroting en de verantwoording. BBV geeft zowel normen voor de hoofdstructuur van de begroting en jaarstukken als voor de opzet van de verschillende onderdelen van de begroting en jaarstukken. Omdat de normen van BBV minimum eisen zijn en daardoor ruimte over laten voor interpretatie, heeft de Rekenkamer haar interpretatie, waar nodig, in hoofdstuk 4 uiteengezet.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stuurt de provincies jaarlijks een toezichtbrief, waarin naast het oordeel over de toezichtvorm (preventief of repressief) ook wordt ingegaan op de overige toezichtbevindingen. De overige toezichtbevindingen hebben, naast de beoordeling of de begroting op hoofdlijnen voldoet aan de eisen van wet- en regelgeving, betrekking op de resultaten van twee variabele onderzoeken die jaarlijks worden gehouden. Voor de begroting 2006 heeft het ministerie in het kader van de variabele onderzoeken beoordeeld in hoeverre de Financiële begroting, de Meerjarenraming en de paragraaf Verbonden partijen aan de BBV normen voldoen. De BBV normen laten ruimte over voor interpretatie, daarom hebben de Randstedelijke Rekenkamer en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de beoordeling van de hiervoor genoemde onderdelen met elkaar afgestemd. Hierdoor wordt één signaal uitgezonden naar de provincies.

Financiële verordening

Conform Provinciewet artikel 216 stelt PS een financiële verordening vast waarin de uitgangspunten voor het financiële beleid, de regels voor het financiële beheer en financiële organisatie zijn vermeld. De verordening kan aanvullende normen bevatten voor de opzet van de begroting en verantwoording. De selectie aan normen die wij hebben toegepast uit de financiële verordening staan vermeld in bijlage IV, V en VI.

Criteria voor doelformulering

Voor het beoordelen van de formulering van de doelstellingen bestaan verschillende criteria.

Voor het verbeteren van de informatievoorziening zijn in de VBTB Handreiking Doelformulering en Prestatiegegevens criteria opgesteld voor de formulering van de beleidsdoelstellingen. De concept versie van de handreiking is becommentarieerd door diverse departementen, een drietal adviesbureaus en de Algemene Rekenkamer. Een bekende, deels vergelijkbare set criteria wordt samengevat met de term SMART. In dit onderzoek hebben we de begrotingen en jaarstukken niet aan alle criteria van VBTB of SMART getoetst. Dit hangt samen met de afbakening (zie 1.3) van het onderzoek, waarbij de Rekenkamer niet de inhoud van het beleid toetst. Een deel van de criteria (acceptabel, realistisch/haalbaar, stuurbaar, verantwoordelijk en doelgroep) is alleen toetsbaar na uitgebreid beleidsinhoudelijk onderzoek en derhalve hier niet meegenomen. Daarnaast overlapt een groot deel van de criteria vanuit SMART en VBTB elkaar. Dit geldt bijvoorbeeld voor specifiek en beknopt, waarbij beknopt duidt op een duidelijke weergave van de kern van het beleid. Zie tabel 1.2 voor een overzicht van de geselecteerde criteria.

Tabel 1.2 Overzicht criteria SMART/VBTB

SMART	VBTB	
Specifiek	Beknopt	Meegenomen in het onderzoek
Meetbaar	Prikkelend	Meegenomen in het onderzoek
	Meetbaar/toetsbaar	Meegenomen in het onderzoek
Acceptabel		
Realistisch	Haalbaar	
Tijdgebonden	Tijdgebonden	Meegenomen in het onderzoek
	Stuurbaar	
	Verantwoordelijkheid	
	Doelgroep	

In dit onderzoek maken we dus gebruik van de volgende criteria:

- Specifiek: Is de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?
- Prikkelend: Is een streefwaarde opgenomen?
- Meetbaar/toetsbaar: Kan op basis van de huidige formulering de realisatie van de doelstellingen tussentijds gevolgd worden aan de hand van prestatiegegevens en/of evaluatieonderzoek? Is een indicator opgenomen? Is informatie over de nulsituatie opgenomen?
- Tijdgebonden: Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost? Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?

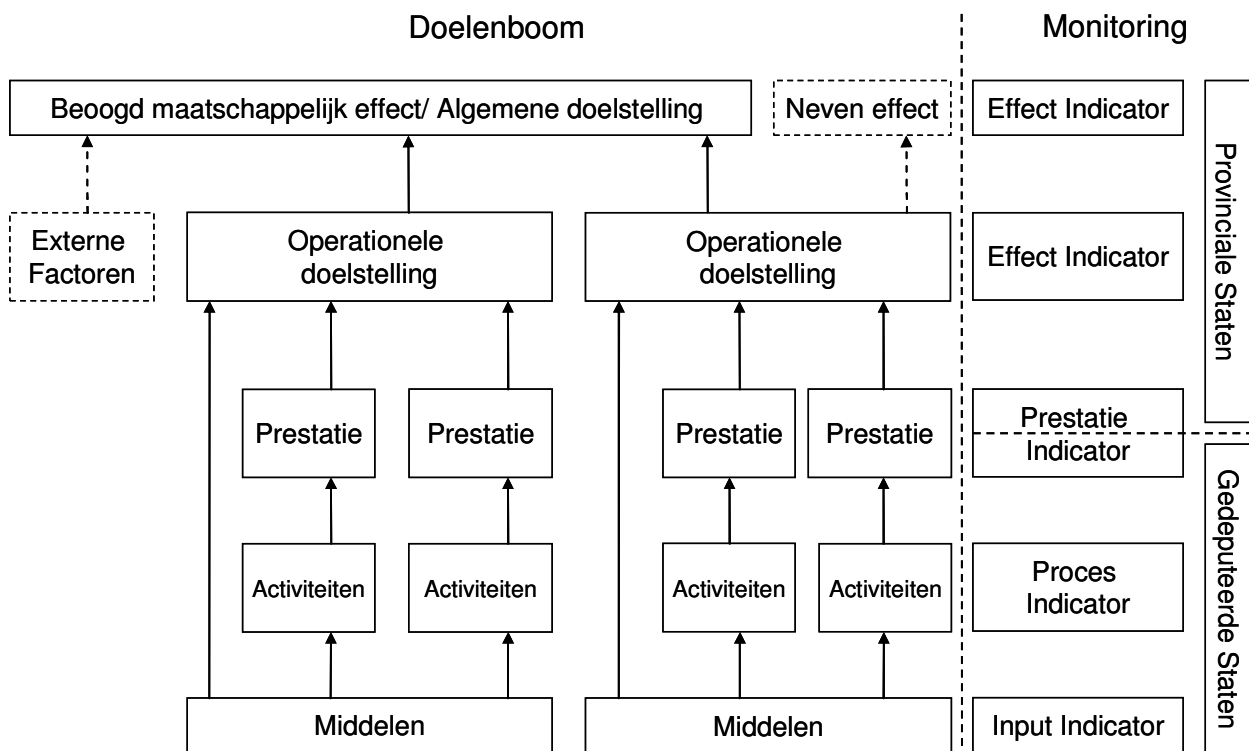
Doelenboom

Zowel VBTB als het BBV geven aan dat het in de begroting draait om de beantwoording van de drie w-vragen:

1. Wat willen we bereiken? Hier gaat het om de algemene doelstelling en de operationele doelstelling;
2. Wat gaan we daarvoor doen? Hier gaat het om de prestaties en/of activiteiten;
3. Wat mag dat kosten? Hier gaat het om de middelen.

De samenhang tussen deze drie vragen is van belang voor de kaderstellende en controlerende rol van PS. Voor het beoordelen van de samenhang tussen deze drie vragen maken we gebruik van een doelenboom.

In figuur 1.1 hebben we een schematische doelenboom weergegeven. Deze doelenboom bestaat uit een samenhangend overzicht van de algemene doelstelling, de operationele doelstelling, de prestaties/activiteiten en de middelen. Voor het monitoren van deze onderdelen zijn bijbehorende indicatoren van belang. Voor Provinciale Staten zijn met name de effectindicator en de prestatie-indicator van belang voor het uitvoeren van de controlerende rol. Voor de Gedeputeerde Staten zijn naast de prestatie-indicator met name de proces- en inputindicator relevant voor het monitoren van de uitvoering van het beleid.

Figuur 1.1 Schematische doelenboom

1.5 Onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd na het uitbrengen van de begroting en de jaarstukken. Het onderzoek omvat documentenonderzoek en interviews. Zie bijlage I voor de lijst van geïnterviewden.

Voor het documentenonderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Begrotingen 2004 en 2006 en jaarstukken 2004 van provincies Flevoland, Noord-Holland, Utrecht en Zuid-Holland;
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV);
- Financiële verordening van de vier provincies;
- VBTB Handreiking Doelformuleringen en Prestatiegegevens.

Voor de analyse van de beleidsinformatie (hoofdstuk 3) zijn per provincie twee programma's geselecteerd. Deze zijn geselecteerd aan de hand van de financiële omvang van het programma.

De samenhang in de beleidsinformatie en de doelformulering zijn beoordeeld voor twee programma's in de begroting 2006. In tabel 1.3 is per provincie aangegeven welke programma's dit betreft.

Tabel 1.3 Overzicht geselecteerde programma's 2006 (programmanummering)

Flevoland	Noord-Holland	Utrecht	Zuid-Holland
Infrastructuur en Mobiliteit (2)	Wegen, verkeer en mobiliteitsmanagement (2.3)	Doelmatig verkeer- en vervoersysteem (4.5)	Beheer Infrastructuur (vaar)wegen (5)
Zorg, Onderwijs en Welzijn (7)	Welzijn en (jeugd)zorg (2.9)	Sociale pijler (5.3)	Samenleving (10)

De aansluiting tussen de begroting en de jaarstukken is beoordeeld voor het begrotingsjaar 2004. In tabel 1.4 is per provincie aangegeven welke programma's dit betreft.

Tabel 1.4 Overzicht geselecteerde programma's 2004 (programmanummering)

Flevoland	Noord-Holland	Utrecht	Zuid-Holland
Infrastructuur en Mobiliteit (2)	Verkeer en vervoer (3)	Aanleg en reconstructie wegen (4.2)	Beheer Infrastructuur (vaar)wegen (4.5)
Welzijn en zorg (9)	Welzijn (8)	Sociale agenda (5.3)	Sociaal beleid en zorg (4.11)

1.6 Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 komt de toetsing van de *opzet* van de begroting en jaarstukken aan bod (onderzoeksvraag 1). In dit hoofdstuk wordt de opzet getoetst aan de eisen van BBV en de financiële verordening.
- Hoofdstuk 3 heeft betrekking op onderzoeksvraag 2, namelijk de toetsing van de *beleidsinformatie*. Hier wordt achtereenvolgens ingegaan op:
 - de samenhang in de beleidsinformatie;
 - de doelformulering;
 - de aansluiting tussen de begroting en jaarstukken.
- Hoofdstuk 4 gaat in op onderzoeksvraag 3, of het wettelijk en provinciaal kader, zoals in dit onderzoek toegepast, toereikend is voor de kaderstellende en controlerende rol van PS.

HOOFDSTUK 2

TOETSING OPZET BEGROTING EN JAARSTUKKEN

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten gepresenteerd van de analyse van de opzet van begroting en jaarstukken. Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de provinciespecifieke Financiële Verordeningen (FV) gelden normen voor de opzet van de begroting en de verantwoording. De normen vanuit het BBV zijn gegroepeerd naar onderdelen van de begroting en de jaarstukken zoals in tabel 2.1 is opgenomen. Voor de normen van de financiële verordeningen hebben we de provinciespecifieke indelingen aangehouden.

Tabel 2.1 BBV onderdelen van de begroting en de jaarstukken

Begroting	Jaarstukken
Programma's	Realisatie programma's
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen
Bedrag onvoorzien	Gebruik bedrag onvoorzien
Paragrafen	Paragrafen
Overzicht baten en lasten	Programmarekening
Financiële positie	
Meerjarenraming	

De Rekenkamer heeft beoordeeld in welke mate de begroting en jaarstukken voldoen aan deze normen. Hierbij gaan we achtereenvolgens in op:

- de structuur van de begroting en jaarstukken;
- de normen binnen de onderdelen van de begroting en jaarstukken.

Voor de beoordeling van de structuur van begroting en jaarstukken hebben wij de voorgeschreven structuur uit BBV en de door de provincie gehanteerde structuur grafisch in kaart gebracht.

Bij de beoordeling op de onderdelen hebben wij vier scorecategorieën gehanteerd:

- Ja = Het onderdeel voldoet volledig aan de norm van BBV/FV;
- Nee* = Het onderdeel voldoet niet aan de norm van BBV/FV: het betreffende onderdeel is wel opgenomen, maar niet op de juiste plaats¹;
- Deels = Het onderdeel voldoet gedeeltelijk aan de norm van BBV/FV: het onderdeel is gedeeltelijk opgenomen;
- Nee = Het onderdeel voldoet niet aan de norm van BBV/FV;

De analyse is uitgevoerd voor de begroting 2004, de begroting 2006 en de jaarstukken 2004. We hebben in paragraaf 2.2 en paragraaf 2.3 de bevindingen met betrekking tot de begroting 2006 respectievelijk de

¹ Indien vereiste onderdelen zijn opgenomen in een bijlage zonder een verwijzing daarnaar op de juiste plaats in de hoofdtekst, beoordelen we dit ook als Nee*.

jaarstukken 2004 opgenomen. In paragraaf 2.4 hebben wij de bevindingen van de ontwikkeling van de begroting tussen 2004 en 2006 opgenomen.

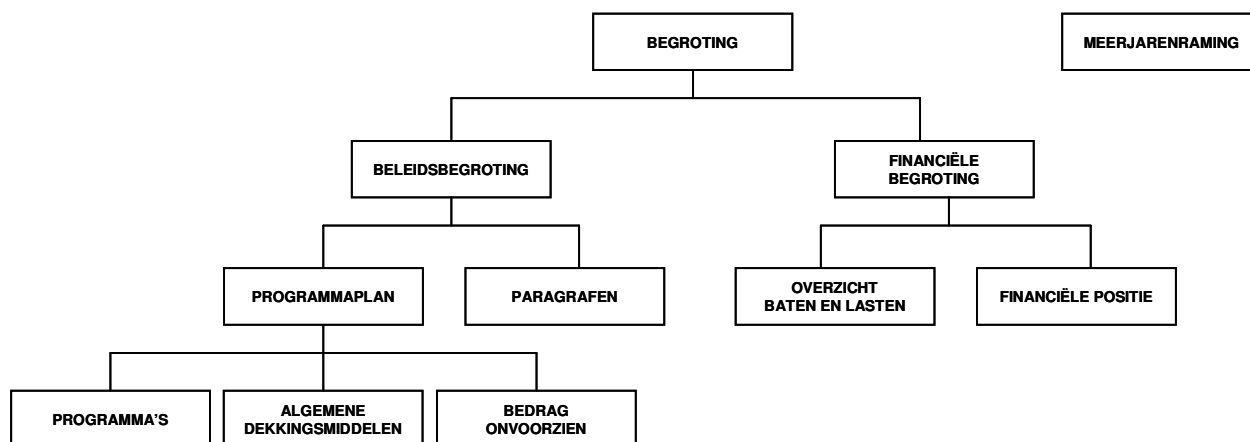
In de bijlage II t/m VI zijn de bevindingen op een meer gedetailleerd niveau opgenomen.

2.2 Begroting 2006

De Provinciale Staten stellen in de begroting de beleidskaders vast. Met het vaststellen van de begroting geven PS de jaarlijkse programmatische en financiële kaders aan. De begroting is hiermee van groot belang voor de kaderstellende functie van PS. In deze paragraaf gaan we in op de begroting 2006. Deze paragraaf richt zich op de vraag in welke mate de begroting voldoet aan de normen van het BBV en de Financiële Verordening.

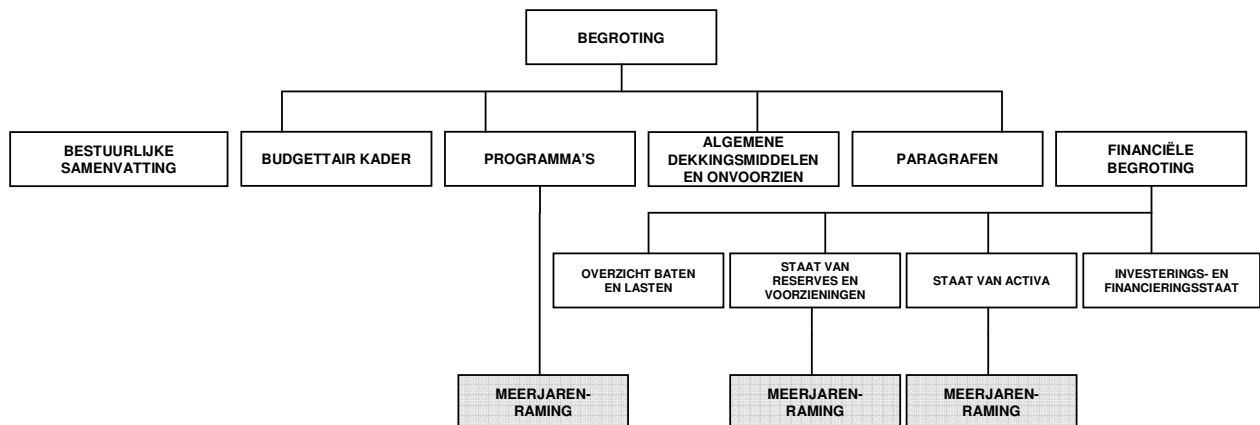
2.2.1 BBV toetsing van de structuur

In figuur 2.1 is de structuur van de begroting volgens de normen van het BBV opgenomen.

Figuur 2.1 Overzicht structuur van de begroting volgens BBV

De begroting 2006 van provincie Zuid-Holland is niet geheel volgens deze structuur opgebouwd. De onderdelen beleidsbegroting, programmaplan en financiële positie zijn niet als zodanig benoemd. Hierdoor zijn de programma's, algemene dekkingsmiddelen, paragrafen en financiële begroting zijn op hetzelfde niveau opgenomen (zie figuur 2.2 voor de structuur van begroting 2006 van Zuid-Holland).

Figuur 2.2 Overzicht structuur van de begroting 2006 van Zuid-Holland

2.2.2 BBV toetsing per onderdeel

Per onderdeel is ingegaan op de mate waarin het specifieke onderdeel al dan niet aan BBV normen voldoet (tabel 2.2). Voor een gedetailleerd overzicht zie bijlage II.

Tabel 2.2 Beoordeling BBV normen op de onderdelen van de begroting 2006 van Zuid-Holland

Onderdeel	# Ja	# Nee*	# Deels	# Nee	Totaal
a Programma's	3	-	-	-	3
b Algemene dekkingsmiddelen	5	-	-	1	6
c Bedrag onvoorzien	1	-	-	-	1
d Paragrafen	32	-	3	6	41
e Overzicht baten en lasten	7	-	1	-	8
f Financiële positie	6	-	1	1	8
g Meerjarenraming	3	1	1	3	8
Totalen	57 (76%)	1 (1%)	6 (8%)	11 (15%)	75 (100%)

a. Programma's

De programma's voldoen volledig aan de normen van het BBV. De programma's behandelen de 3 w-vragen waarin de volgende onderdelen aan de orde komen:

- doelstellingen, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten;
- de wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
- raming van baten en lasten.

b. Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen voldoet grotendeels aan de normen van het BBV. In het overzicht ontbreekt echter het saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds.

c. Bedrag onvoorzien

Het bedrag onvoorzien is voor de gehele begroting geraamd, als aparte post opgenomen in het overzicht en voldoet hiermee aan de BBV norm.

d. Paragrafen

De paragrafen voldoen grotendeels aan de normen van het BBV. Echter de paragrafen lokale heffingen (2 x deels en 1 x nee), onderhoud kapitaalgoederen (2 x nee), verbonden partijen (2 x deels) en grondbeleid (3 x nee) voldoen niet volledig aan de normen van het BBV.

In de paragraaf lokale heffingen is de lokale lastendruk voor de opcenten motorrijtuigenbelasting opgenomen. Voor de andere heffingen is geen lokale lastendruk aangegeven. Tevens is in de paragraaf geen beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid aanwezig.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreken voor onderdeel groen (recreatiegebieden) de financiële consequenties van het beleidskader. Voor onderdeel gebouwen is geen vertaling van de financiële consequenties naar de begroting gemaakt.

In de paragraaf verbonden partijen zijn voor de belangrijkste verbonden partijen verwijzingen opgenomen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting. Echter hierbij is niet aangegeven hoe de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.

In de paragraaf is voor een deel van de verbonden partijen een beleidsvoornemen van de provincie opgenomen. Dit is echter niet voor alle verbonden partijen gedaan.

In de paragraaf grondbeleid is geen visie opgenomen op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's. Tevens ontbreekt in de paragraaf een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie en een onderbouwing van de geraamde winstnemings.

e. Overzicht baten en lasten

Het overzicht baten en lasten voldoet grotendeels aan de normen van het BBV. De oorzaken van verschil met de realisatie van voorvorig jaar zijn echter niet opgenomen in de toelichting op het overzicht baten en lasten.

f. Financiële positie

De financiële positie (uiteenzetting en toelichting) voldoet grotendeels aan de normen van het BBV. In de uiteenzetting van de financiële positie is echter geen aandacht besteed aan de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Tevens is in de begroting slechts gedeeltelijk een toelichting opgenomen op de ontwikkelingen ten opzichte van het vorige begrotingsjaar.

g. Meerjarenraming

De meerjarenraming (en toelichting) is niet als zodanig benoemd en de aspecten voldoen in beperkte mate aan de normen van het BBV. De meerjarenramingen van baten en lasten zijn niet opgenomen in het meerjarenoverzicht (financiële begroting), maar in de afzonderlijke programma's. In de meerjarenraming is geen aandacht besteed aan de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume en de financiering. De gronden voor de ramingen van de baten en de lasten en de financiële positie zijn slechts gedeeltelijk doorgetrokken in het meerjarenperspectief. Tevens ontbreekt een toelichting op ontwikkeling van de meerjarenraming ten opzichte van vorig begrotingsjaar.

2.2.3 Financiële Verordening

In deze paragraaf zijn de onderdelen van de begroting 2006 opgenomen die al dan niet voldoen aan de normen van de financiële verordening. We hebben de normen uit de financiële verordening geselecteerd die van invloed zijn op de opzet van de begroting. Wij hebben de overlappende normen uit de financiële verordening en het BBV in deze paragraaf niet wederom beoordeeld. In tabel 2.3 zijn de beoordeelde onderdelen uit de financiële verordening opgenomen. Voor een gedetailleerd overzicht zie bijlage V.

Tabel 2.3 Beoordeling financiële verordening normen op de onderdelen van de begroting 2006 van Zuid-Holland

Onderdeel	# Ja	# Nee*	# Deels	# Nee	Totaal
a Kaderstelling en begroting	2	-	-	-	2
b Financiële positie	8	1	-	2	11
c Paragrafen	16	-	2	4	22
Totalen	27 (74%)	1 (3%)	2 (6%)	6 (17%)	35 (100%)

a. Kaderstelling en begroting

Met betrekking tot de kaderstelling en begroting voldoet de opzet van de begroting volledig aan de normen van de financiële verordening. In de begroting zijn voor alle programma's indicator(en) opgenomen die betrekking hebben op de beoogde maatschappelijke effecten en de te leveren prestaties. Voor sommige programma's is echter slechts één indicator opgenomen.

b. Financiële positie

De financiële positie voldoet deels aan de normen van de financiële verordening. Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen is niet vermeld bij de uiteenzetting van de financiële positie (deze is niet als zodanig benoemd). De garantstellingen zijn wel opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

De begroting geeft inzake de kostprijsberekening en de renteberekening geen inzicht in de voorcalculatorische tarieven. Tevens ontbreken in de paragraaf financiering de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.

c. Paragrafen

De paragrafen voldoen deels aan de normen van de financiële verordening. Echter de paragrafen weerstandsvermogen (1 x deels), onderhoud kapitaalgoederen (1 x deels), bedrijfsvoering (3 x nee), en verbonden partijen (1 x nee) voldoen niet (volledig) aan de normen van de financiële verordening.

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de onderdelen van de weerstandscapaciteit opgenomen. Echter ontbreekt het weerstandsvermogen en is niet aangegeven in hoeverre de weerstandscapaciteit schade en verliezen kan opvangen. De provincie Zuid-Holland beoordeelt bij de voorjaarsnota expliciet de toereikendheid van de weerstandscapaciteit. De begroting voldoet op dit punt echter niet aan de vereisten van de financiële verordening, door het ontbreken van deze informatie.

In de paragraaf onderhoudkapitaalgoederen zijn de beleidskaders op hoofdlijnen opgenomen. Van de uitvoering is echter geen verslag gedaan.

In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor:

- inhuur externen;
- automatiseringskosten;
- vernieuwing, uitbreiding, herstructurering, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie.

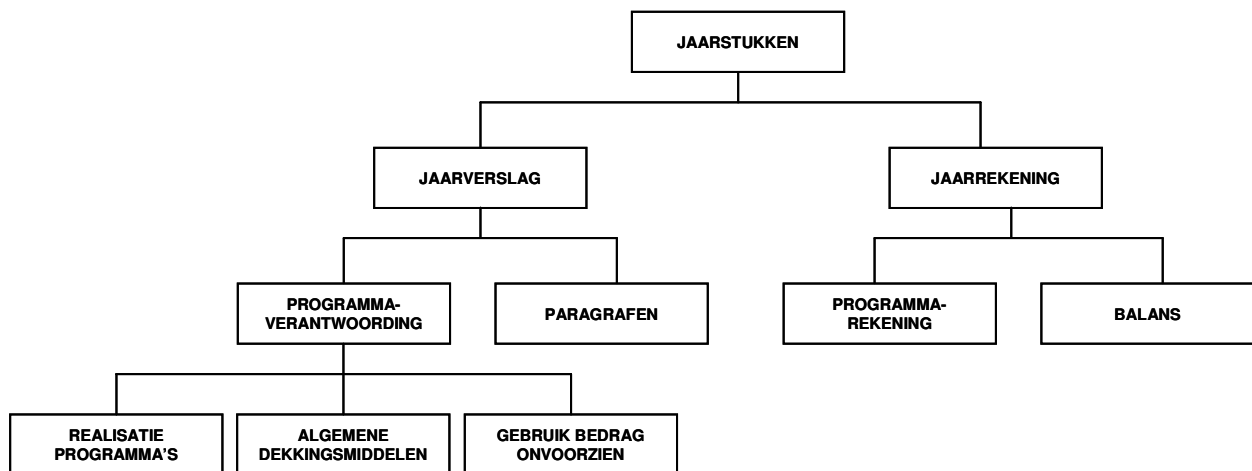
In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op het beëindigen van de relatie met bestaande verbonden partijen.

2.3 Jaarstukken 2004

De Gedeputeerde Staten leggen via de jaarrekening en het jaarverslag (samen de jaarstukken genaamd) verantwoording af aan de Provinciale Staten over elk begrotingsjaar en over het gevoerde bestuur. De jaarstukken zijn hiermee van groot belang voor de controlerende functie van PS. In deze paragraaf gaan we in op de jaarstukken 2004. Deze paragraaf richt zich op de vraag in welke mate de jaarstukken voldoen aan de normen van het BBV en de Financiële Verordening. We richten ons hierbij zowel op het jaarverslag als de programmarekening. De balans blijft in dit onderzoek buiten beschouwing.

2.3.1 BBV toetsing van de structuur

In figuur 2.3 is de structuur van de jaarstukken volgens de normen van het BBV opgenomen.

Figuur 2.3 Overzicht structuur van de jaarstukken volgens BBV

De jaarstukken van provincie Zuid-Holland zijn niet geheel volgens deze structuur opgebouwd.

De jaarstukken zijn niet eenduidig onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening. Het onderdeel programmaverantwoording is ook niet als zodanig benoemd. Hierdoor zijn de programma's, algemene dekkingsmiddelen, paragrafen, balans en programmarekening op hetzelfde niveau opgenomen (zie figuur 2.4 voor de structuur van jaarstukken 2004 van Zuid-Holland).

Figuur 2.4 Overzicht structuur van de jaarstukken 2004 van Zuid-Holland

Structuur jaarstukken ten opzichte van de begroting

De structuur van de jaarstukken is bijna identiek aan de indeling van de begroting. Hiermee voldoen de begroting en de jaarstukken aan de norm van het BBV.

2.3.2 BBV toetsing per onderdeel

Per onderdeel is ingegaan op de mate waarin het specifieke onderdeel al dan niet aan de BBV normen voldoet (tabel 2.4). Voor een gedetailleerd overzicht zie bijlage III.

Tabel 2.4 Beoordeling BBV normen op de onderdelen van de jaarstukken 2004 van Zuid-Holland

Onderdeel	# Ja	# Nee*	# Deels	# Nee	Totaal
a Realisatie programma's	1	-	2	-	3
b Algemene dekkingsmiddelen	5	-	-	1	6
c Gebruik bedrag onvoorzien	1	-	-	-	1
d Paragrafen	29	-	2	10	41
e Programmarekening	7	1	-	1	9
Totalen	43 (72%)	1 (2%)	4 (7%)	12 (20%)	60 (100%)

a. Realisatie programma's

De programma's voldoen in beperkte mate aan de normen van het BBV. Bij de realisatie van de programma's is verwezen naar de drie w-vragen. Per programma wordt echter onder één kopje over zowel wat hebben we bereikt als wat hebben we daarvoor gedaan, verantwoording afgelegd. Hiernaast wordt niet op alle doelstellingen en prestaties uit de begroting inhoudelijk teruggekomen. Tevens wordt niet verwezen naar doelstellingen uit de begroting.

b. Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen voldoet grotendeels aan de normen van het BBV. In het overzicht ontbreekt echter het saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds.

c. Gebruik onvoorzien

Het onderdeel gebruik bedrag onvoorzien voldoet volledig aan de norm van het BBV. Het gebruik van het geraamde bedrag onvoorzien is opgenomen in de programmaverantwoording in hoofdstuk 4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

d. Paragrafen

De paragrafen voldoen deels aan de normen van het BBV. Echter de paragrafen lokale heffingen (1 x deels en 1 x nee), onderhoud kapitaalgoederen (4 x nee), verbonden partijen (1 x deels en 1 x nee) en grondbeleid (4 x nee) voldoen niet volledig aan de normen van het BBV.

In de paragraaf lokale heffingen is de lokale lastendruk voor de opcenten motorrijtuigenbelasting opgenomen. Voor de andere heffingen is geen lokale lastendruk aangegeven. Tevens is in de paragraaf geen beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid aanwezig.

In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreekt voor de onderdelen wegen, water, groen (recreatiegebieden) en gebouwen de verantwoording van de vertaling van de financiële consequenties naar de begroting.

In de paragraaf verbonden partijen ontbreekt een verantwoording op de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Voor een deel van de verbonden partijen is een verantwoording over de beleidsvoornemens opgenomen in de jaarstukken Dit is echter niet het geval voor alle voornemens omtrent verbonden partijen uit de begroting.

In de paragraaf grondbeleid ontbreekt een verantwoording op een aantal onderdelen die vereist zijn in de begroting:

- visie op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's;
- de actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- de onderbouwing van de gerealiseerde (geraamde) winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

e. Programmarekening

De programmarekening is niet als zodanig benoemd, maar de aspecten hiervan voldoen grotendeels aan de normen van het BBV. In de jaarrekening (Hoofdstuk 7 en 8) is geen overzicht opgenomen van de aanwending van het bedrag onvoorzien. In het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (in het jaarverslag), is de aanwending van de post onvoorzien wel opgenomen.

In de jaarstukken is geen overzicht opgenomen van incidentele baten en lasten.

2.3.3 Financiële Verordening

In deze paragraaf zijn de onderdelen van de jaarstukken 2004 opgenomen die al dan niet voldoen aan de normen van de financiële verordening. We hebben de normen uit de financiële verordening geselecteerd die van invloed zijn op de opzet van de jaarstukken. Wij hebben overlappende normen uit de financiële verordening en het BBV in deze paragraaf niet wederom beoordeeld. In tabel 2.5 zijn de beoordeelde onderdelen uit de financiële verordening opgenomen. Voor een gedetailleerd overzicht zie bijlage VI.

Tabel 2.5 Beoordeling FV normen op de onderdelen van de jaarstukken 2004 van Zuid-Holland.

Onderdeel	# Ja	# Nee*	# Deels	# Nee	Totaal
a Kaderstelling en begroting	1	-	-	-	1
b Financiële positie	6	-	-	5	11
c Paragrafen	8	-	2	7	17
Totalen	15 (52%)	-	2 (7%)	12 (41%)	29 (100%)

a. Kaderstelling en begroting

In de jaarstukken is een overzicht gegeven van de toedeling van de productgroepen uit de productenraming aan de programma's. Hiermee voldoen de jaarstukken aan de norm uit de financiële verordening voor dit onderdeel.

b. Financiële positie

De financiële positie voldoet deels aan de normen uit de financiële verordening. In de jaarstukken is geen inzicht gegeven in de investeringsprojecten per programma, waarbij de investeringen, de desinvesteringen en de boekwaarde inzichtelijk zijn gemaakt.

Hiernaast is inzake de kostprijsberekening en de renteberekening geen inzicht verschaft in:

- de verdeling van de apparaatskosten naar programma's;
- de nacalculatorische tarieven;
- een verschillenanalyse tussen voorcalculatorische en nacalculatorische tarieven.

Tevens ontbreken in de paragraaf financiering de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.

c. Paragrafen

De paragrafen voldoen in beperkte mate aan de normen van de financiële verordening. Echter de paragrafen weerstandsvermogen (1 x deels en 1 x nee), onderhoud kapitaalgoederen (1 x deels), bedrijfsvoering (2 x nee), verbonden partijen (3 x nee) en grondbeleid (1 x nee) voldoen niet (volledig) aan de normen van het BBV.

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de onderdelen van de weerstandscapaciteit opgenomen. Echter ontbreekt het weerstandsvermogen en is niet aangegeven in hoeverre de weerstandscapaciteit schade en verliezen kan opvangen. De provincie Zuid-Holland beoordeelt bij de voorjaarsnota expliciet de toereikendheid van de weerstandscapaciteit. De jaarstukken voldoen op dit punt echter niet aan de vereisten van de financiële verordening, door het ontbreken van deze informatie. Tevens is de vrije ruimte in de eigen reserves ten opzichte van de normruimte niet aangegeven.

In de paragraaf onderhoudkapitaalgoederen is op hoofdlijnen verslag gedaan van de verantwoording van de beleidskaders. Van de uitvoering is echter geen verslag gedaan.

In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor huisvestingskosten en automatiseringskosten.

In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op:

- het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;
- eventuele problemen bij bestaande relaties met verbonden partijen;
- de mate waarin openbaar belang wordt gediend.

In de paragraaf grondbeleid is niet ingegaan op de verwerving/verkoop van gronden.

2.4 Ontwikkeling van de begroting

In deze paragraaf gaan we in op de ontwikkeling van de begroting 2006 ten opzichte van de begroting 2004. Deze paragraaf richt zich op de vraag of de begroting 2006 beter aan de normen van het BBV en de Financiële Verordening voldoet dan in 2004.

2.4.1 BBV toetsing van de structuur

De structuur van de begroting 2006 is bijna identiek aan de structuur van de begroting 2004. Dit betekent dat de structuur van de begroting 2006 geen verbeteringen of verslechtingen heeft ondergaan ten opzichte van de begroting 2004.

2.4.2 *BBV toetsing per onderdeel*

In tabel 2.6 zijn de verbeteringen en verslechtingen van de onderdelen van de begroting 2006 ten opzichte van de begroting 2004 opgenomen in het kader van het BBV.

Tabel 2.6 Ontwikkelingen van de begroting 2006 t.o.v. de begroting 2004 van Zuid-Holland

Onderdeel	Verbeterd t.o.v. 2004	Verslechterd t.o.v. 2004
Programma's	De doelstellingen en prestaties van de programma's in de begroting 2006 zijn eenduidig aan elkaar gekoppeld. In de begroting 2004 is dit niet het geval.	
Algemene dekkingsmiddelen		In het overzicht algemene middelen ontbreekt het saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds in begroting 2006. In de begroting 2004 is het saldo (EUR 0,-)wel opgenomen in het overzicht.
Bedrag onvoorzien	In de beleidsbegroting 2006 is een apart bedrag voor onvoorzien opgenomen. In de begroting 2004 is dit niet het geval.	
Paragrafen	Onderhoud kapitaalgoederen: In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen zijn in begroting 2006 gegevens omtrent gebouwen opgenomen. Dit is in de begroting 2004 niet het geval. Echter de vertaling van de financiële consequenties naar de begroting ontbreekt nog wel in de begroting 2006.	Onderhoud kapitaalgoederen: In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is voor onderdeel groen geen (meerjarig) lastenoverzicht voor de recreatiegebieden opgenomen. In de begroting 2004 is dit wel het geval.
	Verbonden partijen: In de paragraaf verbonden partijen is voor de belangrijkste verbonden partijen een verwijzing opgenomen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting 2006. In de begroting 2004 is dit niet het geval. Echter is in de begroting 2006 nog niet aangegeven hoe de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.	
Overzicht baten en lasten	-	-
Financiële positie	-	-
Meerjarenraming	-	-

2.4.3 *Financiële Verordening*

De financiële verordening is voor begroting 2006 voor een aantal relevante artikelen gewijzigd ten opzichte van begroting 2004. De veranderingen hebben betrekking op de volgende artikelen:

- De paragrafen (artikel 16);
- Weerstandsvermogen en risicomanagement (artikel 18);
- Verbonden partijen (artikel 21);
- Verstrekking subsidies (artikel 23);

- Belangrijke gebiedsgerichte projecten (artikel 24);
- Taakstellingen en reserveringen (artikel 25);
- EU-subsidies (artikel 26).

Voor de overige artikelen is de begroting 2006 op één onderdeel verbeterd in het kader van de financiële verordening. In de begroting 2006 is voor een deel van de programma's indicatoren benoemd. Voor programma 3 Openbare Orde en veiligheid zijn geen indicatoren opgenomen. Voor sommige andere programma's is slechts één indicator opgenomen. In de begroting 2004 zijn geen indicatoren opgenomen.

HOOFDSTUK 3

TOETSING BELEIDSINFORMATIE

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de uitkomsten gepresenteerd van de analyse van de beleidsinformatie in de begroting en jaarstukken. Daarbij gaan we in op een aantal aspecten die ook in het gedachtegoed van VBTB een belangrijke plaats innemen. Achtereenvolgens zijn dit:

- de samenhang tussen algemene en operationele doelen, prestaties, activiteiten en indicatoren;
- de formulering van de doelstellingen;
- de aansluiting tussen de begroting en de jaarstukken.

In bijlage VII t/m X zijn de bevindingen op een meer gedetailleerd niveau beschreven.

Voor de analyse van de beleidsinformatie hebben we, op basis van de financiële omvang, twee programma's geselecteerd. De lasten van de twee geselecteerde programma's voor de provincie Zuid-Holland zijn opgenomen in tabel 3.1. De relatieve omvang van de lasten van het programma ten opzichte van de omvang van de totale lasten is tussen haakjes weergegeven.

Tabel 3.1 Lasten geselecteerde programma's (bedragen x € 1.000)

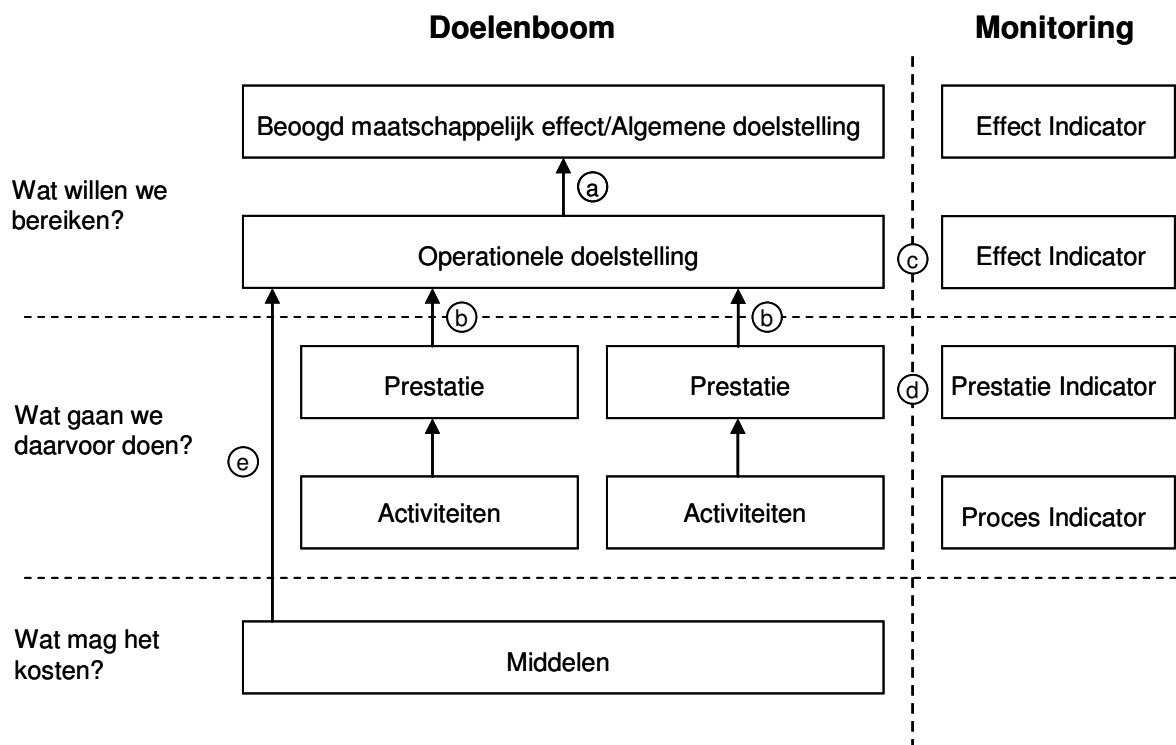
Begroting 2006	Lasten
Programma 5: Beheer Infrastructuur (vaar)wegen	90.277 (15%)
Programma 10: Samenleving	125.716 (21%)
Begroting en jaarstukken 2004	
	Lasten
Programma 5: Beheer Infrastructuur (vaar)wegen	88.747 (16%)
Programma 11: Sociaal Beleid en Zorg	97.818 (17%)

3.2 Samenhang begroting 2006

Voor de controlerende rol van de Provinciale Staten is een samenhangend programma van belang. Zonder samenhang tussen de doelen, prestaties en activiteiten is het sturen op resultaten moeilijk.

De samenhang in het programma heeft zowel betrekking op de structuur als op de inhoud. Onder samenhang in de structuur verstaan we de aanwezigheid van duidelijke verwijzingen in de lay-out van de programmabeschrijving (bijvoorbeeld door middel van tabellen en/of nummering van doelen en prestaties). Inhoudelijke samenhang heeft betrekking op het verband tussen de strekking van de doelstellingen, prestaties en activiteiten, indicatoren en middelen.

De inhoudelijke samenhang van de beleidsinformatie is beoordeeld met behulp van een zogenaamde "doelenboom". Wij hebben de doelenboom gereconstrueerd aan de hand van de informatie uit de geselecteerde programma's. In figuur 3.1 is een schematische doelenboom weergegeven.

Figuur 3.1 Schematische doelenboom

In dit hoofdstuk toetsen we de samenhang tussen:

- a. de operationele doelstellingen en de algemene doelstelling;
- b. de activiteiten/prestaties en de operationele doelstellingen;
- c. de effectindicatoren en de operationele doelstellingen;
- d. de prestatie-indicatoren en de activiteiten/prestaties;
- e. de middelen en de operationele doelstellingen.

In de volgende twee paragrafen beschrijven we de beoordeling van de samenhang in de geselecteerde programma's van de begroting 2006.

3.2.1 Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen

Het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* bestaat uit twee productgroepen. Deze zijn opgenomen in tabel 3.2. In het programma zijn de eerste twee w-vragen: *Wat willen we bereiken* en *Wat gaan we daarvoor doen* per productgroep behandeld. Aan het eind van het programma is de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* tevens per productgroep uitgesplitst.

Tabel 3.2 Programma structuur

Programma	Productgroepen
Beheer Infrastructuur (vaar)wegen	Infrabeheer wegen
	Infrabeheer vaarwegen

Voor de beoordeling van de samenhang is voor het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* een doelenboom gereconstrueerd. In tabel 3.3 is aangegeven hoe de onderdelen (doelstellingen, prestaties en

activiteiten) uit de doelenboom ingevuld zijn met de onderdelen uit het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* van de begroting 2006.

Tabel 3.3 Terminologie doelenboom Zuid-Holland

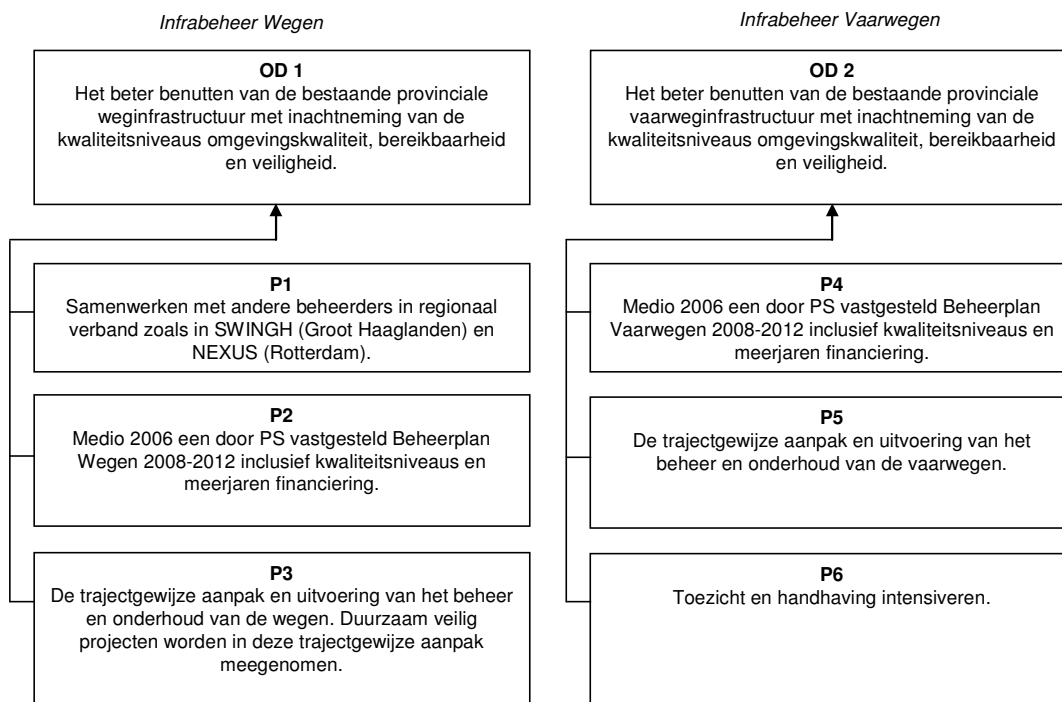
Terminologie doelenboom	Afkorting	Terminologie Zuid-Holland
Beoogd maatschappelijk effect/ Algemene doelstelling	(AD)	Geen
Operationele doelstelling	(OD)	Doelen
Prestaties	(P)	Prestaties
Activiteiten	(A)	Geen
Indicatoren (effect, prestatie en proces)	(I)	Indicatoren

Het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* bevat géén algemene doelstelling, twee operationele doelstellingen, zes prestaties en 1 effectindicator.

In figuur 3.2 is voor het gehele programma de ingevulde doelenboom grafisch weergegeven (excl. indicator). In bijlage VII is zijn de onderdelen van de doelenboom inclusief de indicator tekstueel opgenomen.

Figuur 3.2 Doelenboom programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen

Programma Beheer Infrastructuur (vaar)wegen

De doelenboom is op redelijk eenvoudige wijze gereconstrueerd op basis van de informatie uit het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen*. In het programma is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. De provincie Zuid-Holland heeft een bewuste keuze gemaakt voor de omschrijving van een maatschappelijk thema en de beïnvloedingsmogelijkheden vanuit de provincie in plaats van een beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling². Aangezien het maatschappelijk thema/beïnvloedingsmogelijkheid vooral een omschrijving van een problematiek is en niet zozeer een doelformulering, is volgens de Rekenkamer

² Voortvloeiend uit de ambtelijke wederhoor.

geen sprake van een beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling. De door provincie Zuid-Holland gedefinieerde doelen hebben wij opgenomen als operationeel doel in de doelenboom. De prestaties zijn in sommige gevallen eigenlijk activiteiten, maar deze hebben wij niet als zodanig onderscheiden bij de reconstructie. In de leeswijzer van de begroting is aangegeven dat de effectindicatoren in de begroting en de prestatie-indicatoren in de productenraming zijn opgenomen. Voor het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* is één effectindicator opgenomen.

Hieronder gaan we in op de mate waarin de specifieke onderdelen van de doelenboom al dan niet samenhangend zijn wat betreft de structuur en de inhoud.

Tabel 3.4 Beoordeling samenhang programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen

Onderdelen	Structuur	Inhoud
a. de operationele doelstellingen en de algemene doelstelling	Nee	Nee
b. de activiteiten/prestaties en de operationele doelstellingen	Ja	Ja
c. de effectindicatoren en de operationele doelstellingen	Nee	Deels
d. de prestatie-indicatoren en de activiteiten/prestaties	n.v.t.	Deels
e. de middelen en de operationele doelstellingen	n.v.t.	Ja

De toelichting op de bovenstaande beoordeling is per onderdeel hieronder opgenomen uitgesplitst naar structuur en inhoud.

Structuur

- In het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling van het verband tussen de operationele doelstellingen en het beoogde maatschappelijk effect/de algemene doelstelling.
- Het verband tussen de prestaties en de operationele doelstellingen is goed te herleiden. Per productgroep is namelijk één operationele doelstelling opgenomen waarvoor de prestaties zijn benoemd. Het verband tussen de prestaties en de operationele doelstellingen is tevens te herleiden aan de hand van verwijzingen in de lay-out (tabelvorm en nummering).
- Het verband tussen de indicator en de operationele doelstellingen is niet goed te herleiden. Aan het eind van het programma is één indicator opgenomen voor het programma als geheel. In de lay-out zijn geen duidelijke verwijzingen aanwezig op welke operationele doelstelling de indicator betrekking heeft.
- Het verband tussen de prestatie-indicatoren en de activiteiten/prestaties hebben we niet kunnen beoordelen, omdat in de structuur van het programma geen prestatie-indicatoren zijn benoemd.

Inhoud

- In het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling van de samenhang tussen de operationele doelstellingen en het beoogde maatschappelijk effect/de algemene doelstelling.
- De samenhang tussen de prestaties en de operationele doelstellingen is voldoende aanwezig. Voor beide productgroepen sluiten de prestaties inhoudelijk goed aan op de operationele doelstellingen.
- De samenhang tussen de indicator en de operationele doelstellingen is gedeeltelijk aanwezig. Voor programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* is één effectindicator opgenomen. Deze indicator betreft het percentage kilometers weg dat is onderhouden volgens het beheers- en onderhoudsinstrumentarium. In het programma zijn echter twee doelstellingen opgenomen, welke betrekking hebben op enerzijds de weginfrastructuur en anderzijds de vaarweginfrastructuur. Onduidelijk is of de indicator (kilometers weg) op

zowel wegen als vaarwegen betrekking heeft. Bij de beoordeling zijn wij er vanuit gegaan dat de indicator alleen op de wegen van toepassing is. Hieruit blijkt dat niet voor alle doelstellingen effectindicatoren zijn opgenomen. De indicator sluit inhoudelijk goed aan op de doelstelling inzake weginfrastructuur.

- d. De samenhang tussen de indicator en de prestaties is gedeeltelijk aanwezig. Voor programma Beheer Infrastructuur (vaar)wegen is één effectindicator opgenomen (zie toelichting bij onderdeel c). Bij de beoordeling zijn wij er vanuit gegaan dat de indicator alleen op de wegen van toepassing is. Bij de operationele doelstelling waarvoor geen effectindicator is opgenomen, zijn voor de prestaties ook geen prestatie-indicatoren opgenomen. Hierdoor worden niet alle prestaties afgedekt door een indicator. Indien het niet mogelijk blijkt een effectindicator voor een doelstelling te benoemen, moeten voor de prestaties behorende bij die operationele doelstelling prestatie-indicatoren opgenomen worden.
- e. De samenhang tussen de middelen en de operationele doelstellingen is voldoende aanwezig. De operationele doelstellingen zijn per productgroep opgenomen. De benodigde middelen zijn op hetzelfde niveau van productgroepen opgenomen.

3.2.2 Programma Samenleving

Het programma *Samenleving* bestaat uit zes productgroepen. Deze zijn opgenomen in tabel 3.5. In het programma zijn de eerste twee w-vragen: *Wat willen we bereiken* en *Wat gaan we daarvoor doen* per productgroep behandeld. Aan het eind van het programma is de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* tevens per productgroep uitgesplitst.

Tabel 3.5 Programma structuur

Programma	Productgroepen
Samenleving	Sociale Infrastructuur
	Educatie
	Sport
	Zorg
	Seniorenbeleid
	Jeugdbeleid

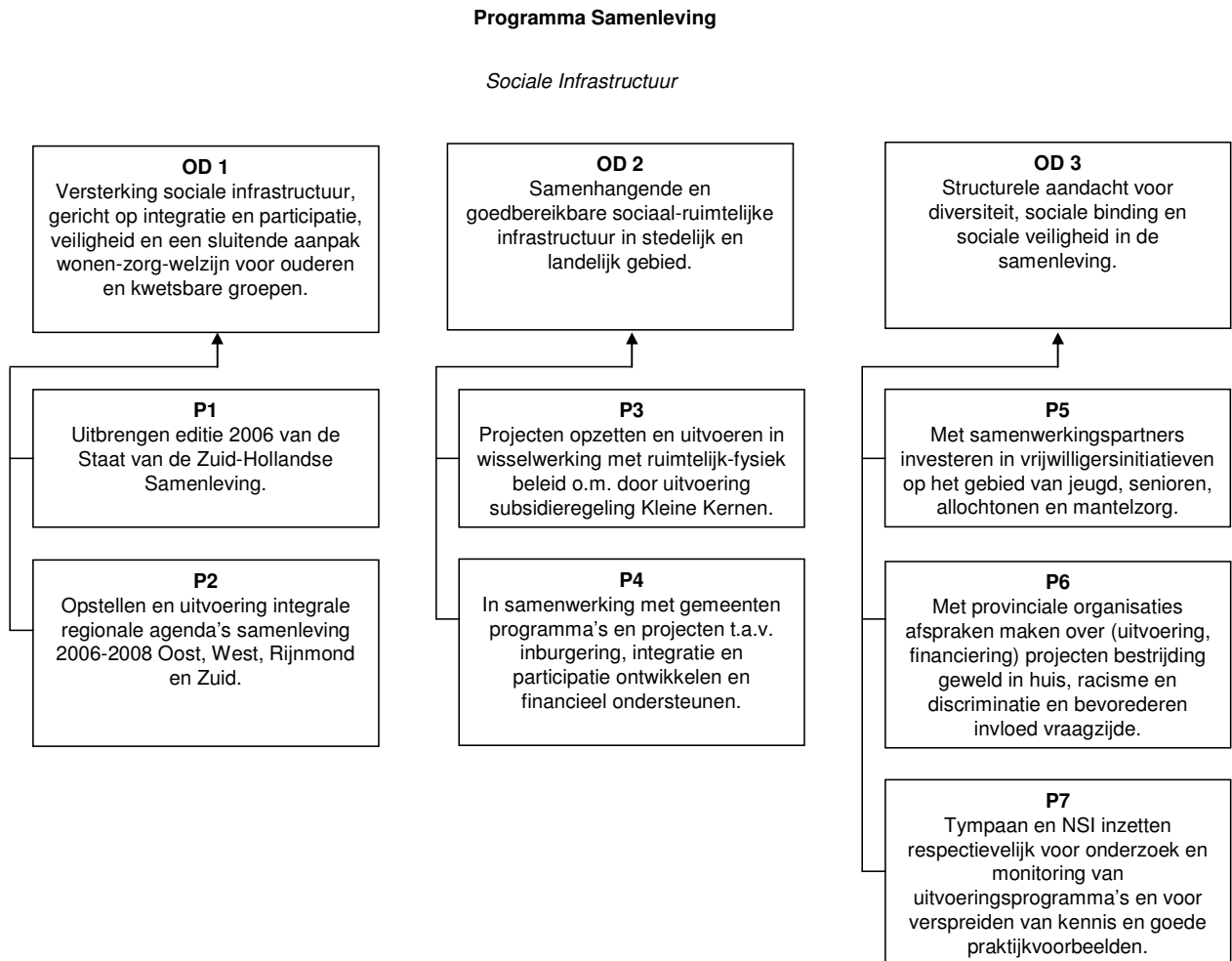
Voor de beoordeling van de samenhang is voor het programma *Samenleving* een doelenboom gereconstrueerd. In tabel 3.6 is aangegeven hoe de onderdelen (doelstellingen, prestaties en activiteiten) uit de doelenboom ingevuld zijn met de onderdelen uit het programma *Samenleving* van de begroting 2006.

Tabel 3.6 Doelenboom Zuid-Holland

Terminologie doelenboom	Afkorting	Terminologie Zuid-Holland
Beoogd maatschappelijk effect/ Algemene doelstelling	(AD)	Geen
Operationele doelstelling	(OD)	Doelen
Prestaties	(P)	Prestaties
Activiteiten	(A)	Geen
Indicatoren (effect, prestatie en proces)	(I)	Indicatoren

Het programma *Samenleving* bevat geen algemene doelstelling, negentien operationele doelstellingen, eenenveertig prestaties en drie effectindicatoren.

In figuur 3.3 is voor de productgroep *Sociale Infrastructuur* de ingevulde doelenboom grafisch weergegeven. Voor de overige productgroepen is de informatie tekstueel opgenomen in bijlage VIII.

Figuur 3.3 Doelenboom voor productgroep *Sociale Infrastructuur*

De doelenboom is op redelijk eenvoudige wijze gereconstrueerd op basis van de informatie uit het programma *Samenleving*. In het programma is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. De provincie Zuid-Holland heeft een bewuste keuze gemaakt voor de omschrijving van een maatschappelijk thema en de beïnvloedingsmogelijkheden vanuit de provincie in plaats van een beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling³. Aangezien het maatschappelijk thema/beïnvloedingsmogelijkheid vooral een omschrijving van een problematiek is en niet zozeer een doelformulering, is volgens de Rekenkamer geen sprake van een beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling. De door provincie Zuid-Holland gedefinieerde doelen hebben wij opgenomen als operationeel doel in de doelenboom. De prestaties zijn in sommige gevallen eigenlijk activiteiten, maar deze hebben wij niet als zodanig onderscheiden bij de reconstructie. In de leeswijzer van de begroting is aangegeven dat de effectindicatoren in de begroting en de prestatie-indicatoren in de productenraming zijn opgenomen. Voor het programma *Samenleving* zijn drie effectindicatoren opgenomen.

Hieronder gaan we in op de mate waarin de specifieke onderdelen van de doelenboom al dan niet samenhangend zijn wat betreft de structuur en de inhoud (tabel 3.7).

³ Voortvloeiend uit de ambtelijke wederhoor

Tabel 3.7 Beoordeling samenhang programma Samenleving

Onderdelen	Structuur	Inhoud
a. de operationele doelstellingen en de algemene doelstelling	Nee	Nee
b. de activiteiten/prestaties en de operationele doelstellingen	Ja	Ja
c. de effectindicatoren en de operationele doelstellingen	Deels	Nee
d. de prestatie-indicatoren en de activiteiten/prestaties	n.v.t.	Nee
e. de middelen en de operationele doelstellingen	n.v.t.	Ja

De toelichting op de bovenstaande beoordeling is per onderdeel hieronder opgenomen uitgesplitst naar structuur en inhoud.

Structuur

- In het programma *Samenleving* is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling van het verband tussen de operationele doelstellingen en het beoogde maatschappelijk effect/de algemene doelstelling.
- Het verband tussen de prestaties en de operationele doelstellingen is goed te herleiden. Per productgroep zijn meerdere operationele doelstellingen opgenomen waarvoor de prestaties zijn benoemd. Het verband tussen de prestaties en operationele doelstellingen is te herleiden aan de hand van verwijzingen in de lay-out (tabelvorm en nummering).
- Het verband tussen de indicatoren en de operationele doelstellingen is gedeeltelijk te herleiden aan de hand van de productgroep. Slechts voor de doelstellingen en prestaties van twee van de zes productgroepen zijn effectindicatoren opgenomen (Zorg en Jeugd). Bij beide productgroepen zijn meerdere doelstellingen opgenomen en is het verband hiervan met de desbetreffende indicatoren niet zichtbaar gemaakt. In de lay-out zijn geen duidelijke verwijzingen aanwezig op welke operationele doelstelling de indicator betrekking heeft.
- Het verband tussen de prestatie-indicatoren en de activiteiten/prestaties hebben we niet kunnen beoordelen, omdat in de structuur van het programma geen prestatie-indicatoren zijn benoemd.

Inhoud

- In het programma *Samenleving* is geen beoogd maatschappelijk effect/algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling van de samenhang tussen de operationele doelstellingen en het beoogde maatschappelijk effect/de algemene doelstelling.
- De samenhang tussen de activiteiten/prestaties en de operationele doelstellingen is voldoende aanwezig. Voor alle productgroepen sluiten de prestaties inhoudelijk goed aan op de operationele doelstellingen.
- De samenhang tussen de indicatoren en de operationele doelstellingen is onvoldoende aanwezig. In het programma zijn voor zes productgroepen in totaal negentien operationele doelstellingen opgenomen. Voor deze doelstellingen zijn drie effectindicatoren benoemd binnen twee productgroepen. Deze drie effectindicatoren hebben betrekking op twee van de negentien doelstellingen. De ontwikkeling van de gemiddelde wachtlijst geeft inzicht in OD9: *Een kwalitatief goed en op de zorg afgestemd zorgaanbod*. Het aantal indicaties, screeningen, aanmeldingen, de wachtlijsten van de screeningen en de kort ambulante hulp geven inzicht in OD17 *Integrale toegang met korte doorlooptijden tot de jeugdzorg*. Een groot deel van de doelstellingen wordt echter niet inzichtelijk gemaakt door de effectindicatoren. Hierdoor kan geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- De samenhang tussen de indicatoren en de prestaties is onvoldoende aanwezig. In het programma zijn voor zes productgroepen in totaal negentien operationele doelstellingen opgenomen. Voor deze doelstellingen zijn drie effectindicatoren benoemd binnen twee productgroepen. Deze drie effectindicatoren hebben betrekking

op twee van de negentien doelstellingen (zie onder c). Bij de operationele doelstellingen waarvoor geen effectindicator is opgenomen, is voor de prestaties ook geen prestatie-indicator opgenomen. Hierdoor wordt een groot deel van de prestaties niet afgedekt door een indicator. Indien het niet mogelijk blijkt een effectindicator voor een doelstelling te benoemen, moeten voor de prestaties behorende bij die operationele doelstelling prestatie-indicatoren opgenomen worden.

- e. De samenhang tussen de middelen en de operationele doelstellingen is voldoende aanwezig. De operationele doelstellingen zijn per productgroep opgenomen. De benodigde middelen zijn op hetzelfde niveau van productgroepen opgenomen.

3.3 Toets VBTB/SMART

De controlerende taak van Provinciale Staten is niet alleen afhankelijk van de samenhang in structuur en inhoud van het programma, maar ook van de kwaliteit van de beleidsinformatie. Deze kwaliteit kan getoetst worden door middel van verschillende criteria. In hoofdstuk 1 zijn we ingegaan op de criteria die gesteld zijn vanuit VBTB en SMART. Voor dit onderzoek passen we de volgende criteria toe:

- Specifiek: Is de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?
- Prikkelend: Is een streefwaarde opgenomen?
- Meetbaar/toetsbaar: Kan op basis van de huidige formulering de realisatie van de doelstellingen tussentijds gevolgd worden aan de hand van prestatiegegevens en/of evaluatieonderzoek? Is een indicator opgenomen? Is informatie over de nulsituatie opgenomen?
- Tijdgebonden: Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost? Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?

Voor beide programma's in de begroting 2006 zijn de operationele doelstellingen getoetst aan deze criteria. In de volgende paragrafen gaan we in op deze beoordeling van deze programma's.

3.3.1 *Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen*

Dit programma bevat geen algemene doelstelling, maar wel twee operationele doelstellingen.

De toetsing van de operationele doelstellingen is opgenomen in bijlage IX. In tabel 3.8 staat een samenvattend overzicht weergegeven.

Tabel 3.8 Samenvatting toets VBTB/SMART

Criteria	Ja	Nee	Totaal
a. Specifiek	2	0	2
b. Prikkelend	1	1	2
c. Meetbaar/toetsbaar			
Nulmeting	1	1	2
Indicator	1	1	2
d. Tijdgebonden			
Einddatum	0	2	2
Tijdpad	1	1	2
	6 (50%)	6 (50%)	12 (100%)

De toelichting op de bovenstaande beoordeling is per onderdeel als volgt:

- a. De doelstellingen zijn voldoende specifiek geformuleerd. Voor beide doelstellingen geldt dat de doelstellingen op zichzelf voldoende specifiek zijn om te begrijpen wat er bedoeld wordt. Tevens is in de tabel onder het maatschappelijke thema de probleemaanduiding opgenomen.
- b. Eén van de twee doelstellingen is voldoende prikkelend. Voor de doelstelling inzake weginfrastructuur is een indicator met een streefwaarde opgenomen. Voor de doelstelling inzake vaarweginfrastructuur ontbreekt een indicator met een streefwaarde.
- c. Voor wat betreft de meetbaarheid voldoet één van de twee doelstellingen aan de criteria. Voor de doelstelling inzake weginfrastructuur is een indicator met een nulmeting opgenomen. Voor de doelstelling inzake vaarweginfrastructuur ontbreekt een indicator met een nulmeting.
- d. De doelstellingen zijn nauwelijks tijdgebonden. Voor de doelstelling inzake weginfrastructuur is bij de indicator een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen. Hierbij is echter niet aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost. Voor de doelstelling inzake vaarweginfrastructuur ontbreekt zowel een tijdpad als een einddatum.

3.3.2 Programma Samenleving

Dit programma heeft geen algemene doelstelling, maar wel negentien operationele doelstellingen.

De toetsing van de operationele doelstellingen is opgenomen in bijlage X. In tabel 3.9 staat een samenvattend overzicht weergegeven.

Tabel 3.9 Samenvatting toets

Criteria	Ja	Nee	Totaal
a. Specifiek	15	4	19
b. Prikkelend	1	18	19
c. Meetbaar/toetsbaar			
Nulmeting	2	17	19
Indicator	2	17	19
d. Tijdgebonden			
Einddatum	1	18	19
Tijdpad	0	19	19
Totaal	21 (18%)	93 (82%)	114 (100%)

De onderbouwing van de bovenstaande beoordeling is per onderdeel als volgt:

- a. De doelstellingen zijn grotendeels voldoende specifiek geformuleerd. In een aantal gevallen is in de tabel onder het maatschappelijke thema een toelichting en/of probleemaanduiding opgenomen. Waar geen specifieke toelichting is opgenomen, is de doelstelling op zichzelf voldoende specifiek om te begrijpen wat er bedoeld wordt. Vier doelstellingen zijn als niet specifiek beoordeeld (zie tabel 3.10).

Tabel 3.10 Toelichting niet specifieke doelstellingen

Operationele Doelstelling		Toelichting
OD1	Versterking van sociale infrastructuur, gericht op participatie, veiligheid en een sluitende aanpak wonen-zorg-welzijn voor ouderen en kwetsbare groepen.	De begrippen <i>sociale infrastructuur</i> , <i>participatie</i> , <i>sluitende aanpak</i> en <i>kwetsbare groepen</i> zijn niet toegelicht.
OD2	Samenhangende en goed bereikbare sociaal-ruimtelijke infrastructuur in stedelijk en landelijk gebied.	De aanduiding <i>samenhangende sociaal-ruimtelijke infrastructuur</i> is niet toegelicht.
OD3	Structurele aandacht voor diversiteit, sociale binding en sociale veiligheid in de samenleving.	De begrippen <i>diversiteit</i> en <i>sociale binding</i> zijn niet toegelicht.
OD16	Sluitend netwerk van algemene en preventieve voorzieningen voor jeugdigen en ouders.	Het begrip <i>sluitend netwerk</i> is niet toegelicht. Tevens is het verschil tussen <i>algemene</i> en <i>preventieve maatregelen</i> niet aangegeven.

- b. De meeste doelstellingen zijn onvoldoende prikkelend. Slechts bij één van de negentien operationele doelstellingen is een streefwaarde opgenomen.
- c. De doelstellingen zijn onvoldoende meetbaar. Voor slechts twee van de negentien doelstellingen zijn indicatoren met een nulmeting opgenomen.
- d. De doelstellingen zijn nauwelijks tijdgebonden. Er is slechts in één geval aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode een bepaald effect moet zijn bereikt of probleem moet zijn opgelost. Voor alle doelstellingen ontbreekt een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden.

3.4 Aansluiting en toelichting afwijkingen van begroting en jaarstukken

Om de verantwoording over het gevoerde beleid goed te kunnen controleren is ten eerste de aansluiting van de jaarstukken op de begroting relevant. Hiermee bedoelen we zowel de aansluiting in structuur als de inhoudelijke aansluiting tussen begroting en jaarstukken. Ten tweede is het ook van belang dat afwijkingen tussen de begroting (raming) en de jaarstukken (realisatie) zijn toegelicht, zowel de beleidsmatige afwijkingen als de financiële afwijkingen.

De aansluiting tussen begroting en jaarstukken is beoordeeld voor de twee programma's in de begroting en jaarstukken 2004. Per programma gaan we achtereenvolgens in op:

1. de aansluiting in de structuur;
2. de inhoudelijke aansluiting;
3. toelichting van de beleidsmatige en financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting.

3.4.1 Programma Beheer infrastructuur (vaar)wegen

1. Structuur

De structuur van de jaarstukken verschilt sterk van de structuur van de begroting. De structuur binnen het programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen* in de jaarstukken sluit niet aan op de structuur in de begroting. Dit geldt met name voor:

- De uitsplitsing van de drie w-vragen; In de begroting zijn de eerste twee w-vragen: *Wat willen we bereiken* en *Wat gaan we daarvoor doen* apart aan de orde gesteld uitgesplitst naar productgroep. Aan het eind van het programma is de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* voor het programma als geheel opgenomen. In de jaarstukken zijn de eerste corresponderende twee w-vragen: *Wat hebben we bereikt* en *Wat hebben we daarvoor gedaan* daarentegen gezamenlijk behandeld en niet uitgesplitst naar productgroepen. Aan het eind van het programma is in de jaarstukken de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* net als in de begroting voor het programma als geheel opgenomen. In het financiële jaarverslag (hoofdstuk 8) zijn de baten en lasten wel uitgesplitst naar productgroep.
- De weergave van de doelstellingen en prestaties uit de begroting.

2. Inhoud

In tabel 3.11 is de inhoudelijke aansluiting tussen de begroting en jaarstukken beoordeeld. De leidraad hiervoor zijn de drie w-vragen: *Wat willen we bereiken*; *Wat gaan we daarvoor doen*; en *Wat mag het kosten*? Er is sprake van aansluiting tussen de begroting en jaarstukken indien de jaarstukken verantwoording afleggen over de onderdelen die in de begroting zijn opgenomen. Indien de onderdelen in beide stukken niet voorkomen, is ook geen positieve beoordeling aan de orde.

Tabel 3.11 Beoordeling inhoudelijke aansluiting Programma *Beheer infrastructuur (vaar)wegen*

		Begroting	Aansluiting Jaarstukken
Wat willen we bereiken?			
a	Algemene doelstelling	Nee	Nee
b	Indicatoren	Nee	Nee
c	Operationele doelstellingen	Ja	Nee
d	Indicatoren	Nee	Nee
Wat gaan we daarvoor doen?			
e	Prestaties	Ja	Deels
f	Indicatoren	Nee	Nee
g	Activiteiten	Nee	Nee
Wat mag het kosten?			
h	Baten en lasten	Ja	Ja

Wat willen we bereiken?

- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de algemene doelstelling. Zowel in de begroting als in de jaarstukken is geen algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de algemene doelstelling. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen indicatoren voor een algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de operationele doelstelling is onvoldoende aanwezig. In de begroting zijn de operationele doelstellingen in een tabel opgenomen onder het kopje *Doelen*. In de jaarstukken zijn deze operationele doelstellingen niet herhaald en is tevens onvoldoende verantwoording over de doelstellingen afgelegd. Met betrekking tot de doelstellingen betreffende productgroepen Infrabeheer wegen en Infrabeheer vaarwegen is in de jaarstukken teruggekomen op de beïnvloedingsmogelijkheden uit de begroting. Over de doelstellingen zelf is echter geen verantwoording afgelegd. Over de doelstelling dan wel beïnvloedingsmogelijkheden betreffende productgroep *Fietspaden* is geen verantwoording afgelegd. In

de jaarstukken is tevens geen inzicht gegeven in de mate waarin de voorgenomen operationele doelen zijn gerealiseerd.

- d. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de operationele doelstellingen. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen indicatoren voor de operationele doelstellingen opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

- e. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de prestaties is gedeeltelijk aanwezig. In de begroting zijn de prestaties in een tabel opgenomen onder het kopje *Prestaties*. Hoewel in de jaarstukken deze prestaties niet zijn herhaald, wordt over de meeste prestaties verantwoording afgelegd. Over de prestaties betreffende de productgroep *Fietspaden* is echter geen verantwoording afgelegd. In de jaarstukken is geen inzicht gegeven in de mate waarin de voorgenomen prestaties zijn gerealiseerd.
- f. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de prestaties. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen indicatoren voor de prestaties opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- g. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de activiteiten. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen activiteiten opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.

Wat mag het kosten?

- h. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de baten en lasten is voldoende aanwezig. In de begroting is in de programma's een overzicht van baten en lasten opgenomen voor het gehele programma. In de jaarstukken zijn de baten en lasten tevens voor het programma als geheel opgenomen in het programma. Het financiële jaarverslag bevat wel een overzicht van baten, lasten en saldo per productgroep.

3. Toelichting op afwijkingen

Beleidsmatige afwijkingen

De verschillen tussen de ramingen en realisatie van de algemene en de operationele doelstellingen zijn niet toegelicht. De verschillen tussen raming en realisatie van de prestaties en activiteiten worden evenmin toegelicht.

Financiële afwijkingen

In de jaarstukken is een apart hoofdstuk 8 Programma 1 t/m 13 – Financieel opgenomen. In dit hoofdstuk is de opbouw van het verschil tussen raming en realisatie opgenomen. De verschillen tussen begroting na wijziging en rekening zijn voldoende onderbouwd en de verklaring voor de verschillen is voldoende aanwezig.

Hoewel de verschillen tussen de oorspronkelijke begroting en de begroting na wijziging minimaal zijn toegelicht hebben wij de algehele toelichting op de financiële afwijkingen wel als voldoende beoordeeld.

3.4.2 Programma Sociaal Beleid en Zorg

1. Structuur

De structuur van de jaarstukken verschilt sterk van de structuur van de begroting. De structuur binnen het programma *Sociaal Beleid en Zorg* in de jaarstukken sluit niet aan op de structuur in de begroting. Dit geldt met name voor:

- De uitsplitsing van de drie w-vragen; In de begroting zijn de eerste twee w-vragen: *Wat willen we bereiken* en *Wat gaan we daarvoor doen* apart aan de orde gesteld uitgesplitst naar productgroep. Aan het eind van het

programma is de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* voor het programma als geheel opgenomen. In de jaarstukken zijn de eerste corresponderende twee w-vragen *Wat hebben we bereikt* en *Wat hebben we daarvoor gedaan* daarentegen gezamenlijk behandeld. De behandeling van deze twee vragen is uitgesplitst naar kopjes welke inhoudelijk overeenkomen met de productgroepen. De productgroepen zijn echter niet in alle gevallen letterlijk herhaald en de volgorde van behandeling komt niet overeen met de volgorde uit de begroting. Aan het eind van het programma is in de jaarstukken de derde w-vraag: *Wat mag het kosten* net als in de begroting voor het programma als geheel opgenomen. In het financiële jaarverslag (hoofdstuk 8) zijn de baten en lasten wel uitgesplitst naar productgroep.

- De weergave van de doelstellingen en prestaties uit de begroting.

2. Inhoud

In tabel 3.12 is de inhoudelijke aansluiting tussen begroting en jaarstukken beoordeeld. De leidraad hiervoor zijn de drie w-vragen: *Wat willen we bereiken*; *Wat gaan we daarvoor doen*; en *Wat mag het kosten*? Er is sprake van aansluiting tussen de begroting en jaarstukken indien de jaarstukken verantwoording afleggen over de onderdelen die in de begroting zijn opgenomen. Indien de onderdelen in beide stukken niet voorkomen, is ook geen positieve beoordeling aan de orde.

Tabel 3.12 Beoordeling inhoudelijke aansluiting Programma Sociaal Beleid en Zorg

		Begroting	Aansluiting Jaarstukken
Wat willen we bereiken?			
a	Algemene doelstelling	Nee	Nee
b	Indicatoren	Nee	Nee
c	Operationele doelstellingen	Ja	Deels
d	Indicatoren	Nee	Nee
Wat gaan we daarvoor doen?			
e	Prestaties	Ja	Deels
f	Indicatoren	Nee	Nee
g	Activiteiten	Nee	Nee
Wat mag het kosten?			
h	Baten en lasten	Ja	Ja

Wat willen we bereiken?

- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de algemene doelstelling. Zowel in de begroting als in de jaarstukken is geen algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de algemene doelstelling. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen indicatoren voor een algemene doelstelling opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.
- De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de operationele doelstelling is gedeeltelijk aanwezig. In de begroting zijn de operationele doelstellingen in een tabel opgenomen onder het kopje *Doelen*. In de jaarstukken zijn deze operationele doelstellingen slechts voor één productgroep (sociale infrastructuur) herhaald en is gedeeltelijk verantwoording over de doelstellingen afgelegd. Voor een deel van de doelstellingen is verantwoording afgelegd over wat gedaan is op het desbetreffende beleidsterrein. Over de doelstellingen zelf is echter geen verantwoording afgelegd. In de jaarstukken is tevens geen inzicht gegeven in de mate waarin de voorgenomen operationele doelen zijn gerealiseerd.

- d. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de operationele doelstellingen. In de begroting zijn geen indicatoren voor de operationele doelstellingen opgenomen. In de jaarstukken zijn twee indicatoren voor jeugdzorg opgenomen met realisatiewaarden voor 2001 t/m 2004. De inhoud van deze indicatoren is echter onduidelijk en/of tegenstrijdig. De legenda geeft tevens geen uitsluitel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- e. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de prestaties is gedeeltelijk aanwezig. In de begroting zijn de prestaties in een tabel opgenomen onder het kopje *Prestaties*. In de jaarstukken zijn deze prestaties niet herhaald. Voor een deel van de prestaties is verantwoording afgelegd over wat gedaan is op het desbetreffende beleidsterrein. In de jaarstukken is geen inzicht gegeven in de mate waarin de voorgenomen prestaties zijn gerealiseerd.
- f. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de indicatoren van de prestaties. In de begroting zijn geen indicatoren voor de prestaties opgenomen. In de jaarstukken zijn twee indicatoren voor jeugdzorg opgenomen met realisatiewaarden voor 2001 t/m 2004. De inhoud van deze indicatoren is echter onduidelijk en/of tegenstrijdig. De legenda geeft tevens geen uitsluitel.
- g. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken ontbreekt voor de activiteiten. Zowel in de begroting als in de jaarstukken zijn geen activiteiten opgenomen. Hierdoor kan ook geen sprake zijn van een positieve beoordeling.

Wat mag het kosten?

- h. De aansluiting tussen begroting en jaarstukken voor de baten en lasten is voldoende aanwezig. In de begroting is in de programma's een overzicht van baten en lasten opgenomen voor het gehele programma. In de jaarstukken zijn de baten en lasten tevens voor het programma als geheel opgenomen in het programma. Het financiële jaarverslag bevat wel een overzicht van baten, lasten en saldo per productgroep.

3. Toelichting op afwijkingen

Beleidsmatige afwijkingen

De verschillen tussen de ramingen en realisatie van de algemene en de operationele doelstellingen zijn niet toegelicht. De verschillen tussen raming en realisatie van de prestaties en activiteiten worden evenmin toegelicht.

Financiële afwijkingen

In de jaarstukken is een apart hoofdstuk 8 Programma 1 t/m 13 – Financieel opgenomen. In dit hoofdstuk is de opbouw van het verschil tussen raming en realisatie opgenomen. De verschillen tussen begroting na wijziging en rekening zijn voldoende onderbouwd en de verklaring voor de verschillen is voldoende aanwezig.

Hoewel de verschillen tussen de oorspronkelijke begroting en de begroting na wijziging minimaal zijn toegelicht hebben wij de algehele toelichting op de financiële afwijkingen wel als voldoende beoordeeld.

HOOFDSTUK 4

BEVINDINGEN KADERS

4.1 Inleiding

In hoofdstuk 2 hebben we de toetsing besproken van de opzet in de begroting en jaarstukken. Bij deze toetsing zijn wettelijke en provinciale kaders toegepast in de vorm van het BBV en de provinciespecifieke financiële verordening. Voor de kaderstellende en controlerende rol van PS is de kwaliteit van deze kaders zeer relevant. In dit hoofdstuk gaan we in op de bevindingen van de Rekenkamer over deze kaders. Dit hoofdstuk bevat zowel een toelichting op de gehanteerde beoordelingen als een toelichting op de mate waarin de kaders borg staan voor een kwalitatief toereikende begroting en jaarstukken.

4.2 BBV als wettelijk kader

Onder het wettelijk kader verstaan we de normen van het BBV voor de opzet van de begroting en jaarstukken. Eerst geven we aan wat onze bevindingen zijn bij het interpreteren van de BBV normen. Vervolgens gaan we in op de bevindingen per onderdeel die we hebben opgedaan tijdens de toetsing van de begroting en jaarstukken op de BBV normen.

4.2.1 *Interpretatie van het BBV*

In deze paragraaf gaan we in op de interpretatie van de BBV normen. De interpretatie van de Rekenkamer van de BBV normen is leidend voor de beoordeling in hoofdstuk 2 van de begroting en jaarstukken.

Artikel 10, Paragraaf lokale heffingen

In artikel 10 is opgenomen dat de paragraaf lokale heffingen tenminste een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen en een aanduiding van de lokale lastendruk bevat.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en provincies. Een overzicht van de lokale heffingen om inzicht in de inkomsten te krijgen is daarom van belang voor Provinciale Staten. Een aanduiding van de lastendruk is van belang voor de integrale afweging tussen beleid en inkomsten.

Het BBV geeft niet aan welke heffingen moeten worden opgenomen.

Interpretatie Rekenkamer

De Rekenkamer vindt het belangrijk dat in de paragraaf lokale heffingen tenminste de volgende lokale heffingen zijn opgenomen:

1. Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB);
2. Leges;
3. Grondwaterheffing;
4. Nazorgheffing gesloten stortplaatsen.

Voor deze heffingen moeten de geraamde inkomsten per heffing worden opgenomen. Indien dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld in het geval dat voor de Nazorgheffing gesloten stortplaatsen een fonds buiten de provinciale begroting om is ingesteld, moet dit zijn vermeld.

De lastendruk inclusief de provinciale vergelijking hiervan moet zijn aangegeven voor de opcenten motorrijtuigenbelasting en de grondwaterheffing. Voor de overige heffingen is de informatie over de lastendruk minder relevant, vanwege het provinciespecifieke karakter of de beperkte heffingsgrondslag.

Artikel 12, Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Het BBV schrijft voor dat de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen ten minste de volgende kapitaalgoederen bevat: wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Interpretatie Rekenkamer

De subparagraaf riolering is niet van toepassing voor de provincies, omdat riolering een gemeentelijke taak betreft. De Rekenkamer heeft de aanwezigheid van deze paragraaf dan ook niet beoordeeld. Voor de overige paragrafen moet aangegeven zijn wanneer paragrafen niet aan de orde zijn binnen de provincie.

Artikel 15, Paragraaf verbonden partijen

In artikel 15 is opgenomen dat de paragraaf verbonden partijen tenminste het onderstaande bevat:

- de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Banden met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Er is een veelheid aan verbonden partijen. Per partij is sprake van een financieel en een bestuurlijk belang. Het is daarom voor het inzicht van Provinciale Staten van belang dat de relatie tussen verbonden partijen en het publiek belang, zoals geconcretiseerd in de programma's, wordt aangegeven.

Interpretatie Rekenkamer

Per verbonden partij moet een verwijzing zijn opgenomen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting. Hierbij moet aangegeven zijn hoe de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.

De beleidsvoornemens van de provincie moeten per verbonden partij of per groep verbonden partijen vermeld zijn.

Artikel 17, Overzicht baten en lasten – overzicht algemene middelen en onvoorzien

In artikel 17 is opgenomen dat het overzicht van baten en lasten het overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en het geraamde bedrag voor onvoorzien bevat.

Interpretatie Rekenkamer

Het overzicht van baten en lasten moet zowel de geraamde algemene dekkingsmiddelen als het geraamde bedrag voor onvoorzien bevatten. Eén bedrag voor algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien samen is in dit overzicht niet voldoende.

4.2.2 Bevindingen bij de toetsing van het BBV kader

In deze paragraaf gaan we in op de bevindingen die voortkomen uit de toetsing van de begroting en jaarstukken aan de BBV normen. De bevinding van de Rekenkamer op de BBV normen is niet leidend voor de beoordeling in hoofdstuk 2 van de begroting en jaarstukken. De bevindingen in deze paragraaf hebben derhalve geen consequenties voor de beoordeling. Desalniettemin vinden wij onderstaande bevindingen wel van groot belang voor een kwalitatief toereikende begroting en jaarstukken.

Artikel 8, Het programmaplan (Programma's)

Het BBV schrijft voor dat ieder programma onderstaande bevat:

- doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten;
- wijze waarop ernaar gestreefd zal worden die effecten te bereiken;
- raming van baten en lasten.

Het BBV legt de provincie echter geen eisen op met betrekking tot de structuur.

Bevinding Rekenkamer

De Rekenkamer acht het relevant dat zowel in de begroting als in de jaarstukken de drie w-vragen in een eenduidige structuur zijn opgenomen. De doelstellingen, prestaties, activiteiten, indicatoren en kosten dienen op een heldere manier met elkaar in verband te staan. De Rekenkamer vindt dat dit verband expliciet moet zijn aangegeven in de begroting en jaarstukken. Tevens vindt de Rekenkamer het voor het financiële inzicht van belang dat de kosten (derde w-vraag) op hetzelfde niveau zijn opgenomen als de doelstellingen, prestaties en activiteiten (eerste twee w-vragen).

De beoordeling op deze samenhang is in de begroting bij de behandeling van de beleidsinformatie voor de twee specifieke programma's in hoofdstuk 3 wel meegenomen. Tevens hebben we daarbij de aansluiting van de beleidsinformatie in de jaarstukken op de beleidsinformatie in de begroting beoordeeld.

Artikel 8, Het programmaplan (Saldo BTW compensatiefonds)

Het BBV schrijft voor dat in het overzicht algemene middelen het saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds moet zijn opgenomen.

Het BTW-compensatiefonds (BCF) is een fonds waaruit gemeente, provincies en kaderwetgebieden een bijdrage in de BTW op bepaalde kosten kunnen claimen. Het fonds wordt onder meer gevoed door een korting op de uitkering uit het gemeente- en provinciefonds.

Het saldo houdt verband met de overgangsregeling van het BCF. In de toekomst zal er geen saldo ontstaan van het BCF, omdat de compensabele BTW en de bijdragen uit het BCF elkaar in evenwicht houden. In de overgangsperiode van voorsnog drie jaar kan er door het verschil tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BCF echter wel een saldo ontstaan. Landelijk is vastgelegd dat dit saldo 4% zal bedragen van de compensabele BTW, omdat de provincies 96% van de compensabele BTW uit het fonds vergoed krijgen.

Bevinding Rekenkamer

Het saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BCF ligt voor alle provincies vast op 4%. Het absolute bedrag kan echter verschillen en dat moet zijn opgenomen in de begroting en jaarstukken. Hiernaast vindt de Rekenkamer het van belang dat in de begroting en jaarstukken inzicht wordt gegeven in de verhouding tussen de uitkering uit het BCF (96% van de compensabele BTW) en de korting op de uitkering uit het provinciefonds. Deze verhouding bepaalt namelijk of het BCF voor de provincie financieel per saldo positief dan wel negatief uitpakt.

Artikel 19,21,23 Overzicht baten en lasten / financiële positie / meerjarenraming

Het BBV schrijft voor dat de gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd, zijn opgenomen in de toelichtingen op:

- het overzicht van baten en lasten;
- de uiteenzetting financiële positie;
- de meerjarenraming.

Het BBV geeft echter geen specificatie van de soort gronden die opgenomen moeten worden. Hierdoor kan bij de beoordeling geen toetsing van specifieke gronden plaatsvinden.

Bevinding Rekenkamer

De Rekenkamer acht het relevant dat bij de gronden aangegeven is op welk onderdeel van de begroting zij betrekking hebben. Aangezien het BBV de provincie deze eisen niet stelt, zijn de onderdelen dan ook niet als zodanig door ons beoordeeld.

Artikel 20, Uiteenzetting financiële positie

Het BBV schrijft voor dat de uiteenzetting van de financiële positie een raming bevat van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Bevinding Rekenkamer

De Rekenkamer onderschrijft het belang dat bij de baten en lasten per programma de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid integraal zijn opgenomen. Dit betekent dat de baten en lasten geen uitsplitsing behoeven in bestaand en nieuw beleid. Hiervoor in de plaats acht de Rekenkamer een andere indeling van de baten en lasten per programma zeer relevant, namelijk het onderscheid in wettelijke taken en eigen beleid.

Een onderscheid in wettelijke taken en eigen beleid per programma geeft inzicht in de ruimte die beschikbaar is voor de sturing vanuit PS. De wettelijke taken liggen vast en zullen uitgevoerd moeten worden. De provincie zal hier enkel kunnen sturen op het uitvoeren van deze taken. Bij het eigen beleid ligt dit anders. De provincie kan zelf beslissen of en op welke manier het beleid wordt ingevuld en uitgevoerd.

In tabelvorm (tabel 4.1) komt het baten en lastenoverzicht per programma er dan als volgt uit te zien:

Tabel 4.1 Overzicht baten en lasten per programma

Onderwerp	Baten	Lasten
Wettelijk taak	EUR	EUR
Lopend eigen beleid	EUR	EUR
Nieuw eigen beleid	EUR	EUR
Totaal	EUR	EUR

4.3 Financiële verordening als provinciaal kader

Onder het provinciaal kader verstaan we de normen van de financiële verordening voor de opzet van de begroting en jaarstukken. In deze paragraaf gaan we in op de bevindingen per onderdeel die we hebben opgedaan tijdens de toetsing van de begroting een jaarstukken op de normen uit financiële verordening. De Rekenkamer heeft geen uitputtend onderzoek gedaan naar de normen uit de financiële verordening. De Rekenkamer heeft zich niet ten doel gesteld om tot een volledig normenkader te komen. De bevindingen kunnen aanleiding geven tot aanbevelingen om de financiële verordening aan te passen.

4.3.1 *Doublures BBV en Financiële Verordening*

In de financiële verordening van provincie Zuid-Holland is een aantal normen opgenomen dat al wordt afgedekt door de normen van het BBV. Deze normen zijn dus van geen materiële betekenis. De Rekenkamer vindt het van belang dat de normen uit het BBV en de financiële verordening niet overlappend zijn. In tabel 4.2 zijn deze overlappende normen van de financiële verordening met het BBV opgenomen.

Tabel 4.2 Artikelen in de financiële verordening Zuid-Holland die al afgedekt worden door BBV

Financiële verordening Zuid-Holland
Begroting (artikel 3)
Per programma stellen Provinciale Staten de informatie naar de volgende vragen vast: <ul style="list-style-type: none">- wat wil de provincie Zuid-Holland maatschappelijk bereiken;- wat gaat de provincie Zuid-Holland daar voor doen;- wat mag het de provincie Zuid-Holland kosten.
Jaarstukken (artikel 7)
Gedeputeerde Staten leggen verantwoording af naar de volgende vragen: <ul style="list-style-type: none">- wat heeft de provincie Zuid-Holland maatschappelijk bereikt;- wat heeft de provincie Zuid-Holland daar voor gedaan;- wat heeft het de provincie Zuid-Holland gekost en;- hoe verhouden de resultaten zich tot de doelstellingen in de begroting.
Financieringsfunctie (artikel 15)
Bij de begroting en jaarstukken worden in de paragraaf financiering behandeld: <ul style="list-style-type: none">- de beleidsvoornemens en de realisatie van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.
Provinciale Heffingen (artikel 17)
Bij de begroting en jaarstukken wordt in de paragraaf lokale heffingen inzicht verschaft in: <ul style="list-style-type: none">- het beleid ten aanzien van de provinciale heffingen;- de provinciale lastendruk.
Weerstandsvermogen en risicomanagement (artikel 18)
Gedeputeerde Staten geven in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken aan: <ul style="list-style-type: none">- de risico's van vermoed materieel belang. Gedeputeerde Staten brengen hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseren de risico's genoemd in de nota.
Onderhoud Kapitaalgoederen (artikel 19)
Tevens worden de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties aangegeven, inclusief de vertaling van deze consequenties in de begroting.
Grondbeleid (artikel 22)
In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en van de jaarstukken wordt ingegaan op: <ul style="list-style-type: none">- de visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;- de uitvoering van de nota grondbeleid;- de prognose/realisatie van de totale grondexploitatie en de onderbouwing van de geraamde/gerealiseerde winstneming.

4.3.2 Verantwoording van beleidsinformatie (VBTB/SMART)

In de financiële verordening zijn geen normen opgenomen met betrekking tot de kwaliteit van de beleidsinformatie. De Rekenkamer vindt het van belang dat in de financiële verordening wordt vastgelegd aan welke kwaliteitseisen de beleids- en verantwoordingsinformatie in de begroting en jaarstukken dient te voldoen. Daarvoor bieden de normen die voortvloeien uit SMART en VBTB nuttige aanknopingspunten (tabel 4.3).

Tabel 4.3 Overzicht criteria SMART/VBTB

SMART	VBTB	
Specifiek	Beknopt	Meegenomen in het onderzoek
Meetbaar	Prikkelend	Meegenomen in het onderzoek
	Meetbaar/toetsbaar	Meegenomen in het onderzoek
Acceptabel		
Realistisch	Haalbaar	
Tijdgebonden	Tijdgebonden	Meegenomen in het onderzoek
	Stuurbaar	
	Verantwoordelijkheid	
	Doelgroep	

Een deel van de criteria (acceptabel, realistisch/haalbaar, stuurbaar, verantwoordelijk en doelgroep) is alleen toetsbaar na uitgebreid beleidsinhoudelijk onderzoek en derhalve niet meegenomen in ons onderzoek. Desalniettemin onderschrijft de Rekenkamer het belang van alle bovengenoemde criteria voor de formulering van de doelstellingen.

4.3.3 Verantwoording van financiële afwijkingen

In de financiële verordening zijn geen normen opgenomen met betrekking tot de verantwoording over financiële afwijkingen. De Rekenkamer vindt het van belang dat de Provinciale Staten in de financiële verordening een minimum grens aangeven voor de verantwoording van financiële afwijkingen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een absolute of relatieve minimum ondergrens.

4.3.4 Rechtmatigheid

De Rekenkamer vindt dat op een vaste plaats in de jaarstukken behandeld moet worden of de provincie heeft gehandeld volgens de afspraken (rechtmatigheid), dat wil zeggen de wet- en regelgeving. Dit kan bijvoorbeeld worden vastgelegd in de financiële verordening.

In haar controlerende rol is het voor Provinciale Staten van belang te weten of de provincie inderdaad rechtmatig gehandeld heeft het afgelopen jaar. Bij rechtmatigheid wordt onderscheid gemaakt tussen financiële en niet-financiële rechtmatigheid. Financiële rechtmatigheid beperkt zich tot die handelingen waarbij er substantiële financiële belangen zijn voor de provincie, zoals het verlenen van subsidies. De overige handelingen, zonder direct groot financieel belang voor de provincie, vallen in de categorie niet-financiële rechtmatigheid. Vergunningen en streekplanwijzigingen zijn daar voorbeelden van. Dergelijke handelingen kunnen voor derden wel een groot financieel belang vormen en aanleiding tot een schadeclaim bij de provincie zijn.

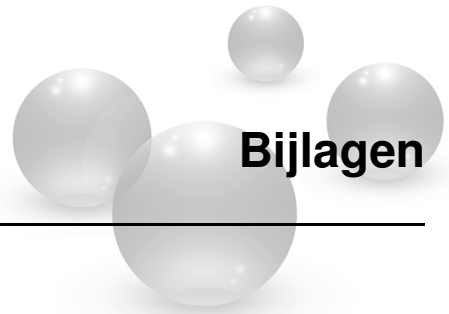
Verantwoording over de financiële rechtmatigheid

De accountant toetst het financiële rechtmatig handelen van de provincie en rapporteert hierover aan PS middels

de accountantsverklaring. De Rekenkamer constateert dat in de opzet van de jaarstukken 2004 expliciet een rechtmatigheidsparagraaf is opgenomen, waarin de stand van zaken rond de toetsing van rechtmatigheid wordt aangegeven (N.B. Dit is in de jaarstukken 2005 niet meer het geval). GS melden (onder meer) dat in 2004 geen specifieke interne controles op het aspect rechtmatigheid zijn verricht. Vooralnog wordt in deze paragraaf niet door GS zelf aan PS gerapporteerd of de provincie rechtmatig handelt in zaken met substantieel financieel belang.

Verantwoording over de niet-financiële rechtmatigheid

De opdracht aan de accountant betreft **niet** de toetsing van niet-financiële rechtmatigheid. De accountant laat zich hier dan ook meestal niet over uit. Het niet-financiële handelen kan echter wel grote maatschappelijke consequenties hebben of voor derden van financieel belang zijn. Onrechtmatig handelen kan dan ook leiden tot ongewenste maatschappelijke effecten en/of schadeclaims bij de provincie. Het is daarom van belang dat Gedeputeerde Staten zelf rapporteren over hun rechtmatig handelen in zaken zonder direct groot financieel belang. De Rekenkamer constateert dat in de rechtmatigheidsparagraaf niet wordt gerapporteerd aan PS of de provincie rechtmatig handelt in zaken zonder direct groot financieel belang, zoals de verlening van vergunningen. Omdat ook de accountant niet over de niet-financiële rechtmatigheid rapporteert hebben PS hier geen inzicht in.

Bijlagen

Bijlage I Lijst van geïnterviewde en geraadpleegde personen

- Voorzitter Commissie Onderzoek van de Rekening: Dhr. Van Veelen
- Voorzitter Commissie Bestuur en Middelen: Dhr. Keman
- Statengriffie: Dhr. Kas
- Accountant (Deloitte): Dhr. Killeen en Dhr. Dubbelman
- Gedeputeerde: Mw. Huizer
- Hoofd Afdeling Financiën: Dhr. Te Velde
- Hoofd Afdeling Bestuur en Beleidscoördinatie: Dhr. Kleinrensink en Mw. Tolman

Bijlage II BBV begroting 2004 en 2006

Begroting Zuid-Holland	2004	2006	Toelichting 2004	Toelichting 2006
Beleidsbegroting (artikel 7)				
Programmaplan (artikel 8)			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in hoofdstuk 4 Programma's en hoofdstuk 5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.	Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in het hoofdstuk Programma's en het hoofdstuk Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.
De te realiseren programma's				
leder programma bevat:				
1 doelstelling, in het bijzonder de beoogde maatschappelijke effecten	Ja	Ja		
2 wijze waarop eraan gestreefd zal worden die effecten te bereiken	Ja	Ja		
3 raming van baten en lasten	Ja	Ja		
Overzicht algemene middelen	Ja	Ja		
Dit bevat ten minste:				
4 lokale heffingen, waarvan besteding niet gebonden is	Ja	Ja		
5 algemene uitkeringen	Ja	Ja		
6 dividend	Ja	Ja		
7 saldo van de financieringsfunctie	Ja	Ja		
8 saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds	Ja	Nee		In het overzicht algemene middelen is geen saldo opgenomen.
9 overig algemene dekkingsmiddelen	Ja	Ja		
10 Bedrag onvoorzien wordt geraamd voor de begroting in zijn geheel of per programma	Nee*	Ja	In de beleidsbegroting is geen apart bedrag voor onvoorzien opgenomen. In het overzicht van baten en lasten in de financiële begroting is het bedrag voor onvoorzien wel opgenomen voor de hele begroting 2004.	
Paragrafen (artikel 9 t/m 16)				
In afzonderlijke paragrafen beleidslijnen vastgelegd m.b.t. relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen				
Ten minste de volgende paragrafen:				
11 lokale heffingen (art. 10)	Ja	Ja		
12 geraamde inkomsten	Ja	Ja		In de paragraaf lokale heffingen is in de tabel een bedrag van 39.000 euro opgenomen. Uit de ambtelijke wederhoor blijkt dit de raming voor de inkomsten nazorghetfing te zijn. Abusievelijk is deze titel in de tabel echter weggevalen.
13 beleid ten aanzien van de lokale heffingen	Ja	Ja		
14 overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen	Ja	Ja		
15 aanduiding van lokale lastendruk	Deels	Deels	In de paragraaf lokale heffingen is opgenomen dat de lastendruk vooral van toepassing is op de hoogte van de opcenten. Hiervoor zijn vergelijkende tabellen opgenomen t.o.v. het landelijk gemiddelde en wettelijk maximum. Voor de andere heffingen is geen aanduiding van lokale lastendruk opgenomen.	In de paragraaf lokale heffingen is opgenomen dat de lastendruk vooral van toepassing is op de hoogte van de opcenten. Hiervoor zijn vergelijkende tabellen opgenomen t.o.v. het landelijk gemiddelde en wettelijk maximum. Voor de andere heffingen is geen aanduiding van lokale lastendruk opgenomen.
16 beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid	Nee	Nee	In de paragraaf lokale heffingen is geen beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid aanwezig.	In de paragraaf lokale heffingen is geen beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid aanwezig.
17 weerstandsvermogen (art. 11)	Ja	Ja		
18 inventarisatie van de weerstandscapaciteit	Ja	Ja		
19 inventarisatie van de risico's	Ja	Ja		
20 beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's	Ja	Ja		
21 onderhoud kapitaalgoederen (art. 12)	Ja	Ja		
22 wegen	Ja	Ja		
23 beleidskader	Ja	Ja		
24 financiële consequenties van beleidskader	Ja	Ja		
25 vertaling financiële consequenties naar begroting	Ja	Ja		
riolering	n.v.t.	n.v.t.	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreken gegevens omtrent riolering. De provincie is echter ook niet verantwoordelijk voor de riolering. Dit is een gemeentelijke verantwoordelijkheid.	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreken gegevens omtrent riolering. De provincie is echter ook niet verantwoordelijk voor de riolering. Dit is een gemeentelijke verantwoordelijkheid.
beleidskader	n.v.t.	n.v.t.		
financiële consequenties van beleidskader	n.v.t.	n.v.t.		
vertaling financiële consequenties naar begroting	n.v.t.	n.v.t.		
26 water	Ja	Ja		
27 beleidskader	Ja	Ja		
28 financiële consequenties van beleidskader	Ja	Ja		
29 vertaling financiële consequenties naar begroting	Ja	Ja		
30 groen	Ja	Ja		
31 beleidskader	Ja	Ja		
32 financiële consequenties van beleidskader	Ja	Nee		In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is voor onderdeel groen geen (meerjarig) lastenoverzicht voor beheer en onderhoud voor recreatiegebieden opgenomen.
33 vertaling financiële consequenties naar begroting	Ja	Ja		
34 gebouwen	Nee	Ja	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreken gegevens omtrent gebouwen.	
35 beleidskader	Nee	Ja		
36 financiële consequenties van beleidskader	Nee	Ja		
37 vertaling financiële consequenties naar begroting	Nee	Nee		In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is voor onderdeel gebouwen geen verwijzing naar een programma opgenomen waarin de kosten van huisvesting geraamd zijn.

Begroting Zuid-Holland	2004	2006	Toelichting 2004	Toelichting 2006
38 financiering (art. 13)	Ja	Ja		
39 beleidsvoornemens risicobeheer tav financieringsportefeuille	Ja	Ja		
40 bedrijfsvoering (art. 14)	Ja	Ja		
41 inzicht in stand van zaken	Ja	Ja		
42 beleidsvoornemens bedrijfsvoering	Ja	Ja		
43 verbonden partijen (art. 15)	Ja	Ja		
44 visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting	Nee	Deels	In de paragraaf verbonden partijen is geen visie opgenomen op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Verwijzingen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting zijn niet (per verbonden partij) opgenomen. Tevens is niet aangegeven hoe de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.	In de paragraaf verbonden partijen is gedeeltelijk een visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Wel is een verwijzing naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting voor de belangrijkste verbonden partijen opgenomen. Echter is niet aangegeven hoe de verbonden partij bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.
45 beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen	Deels	Deels	Voor een deel van de verbonden partijen is een beleidsvoornemen van de provincie opgenomen. Dit is echter niet voor alle verbonden partijen gedaan.	Voor een deel van de verbonden partijen is een beleidsvoornemen van de provincie opgenomen. Dit is echter niet voor alle verbonden partijen gedaan.
46 grondbeleid (art. 16)	Ja	Ja		
47 visie op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's	Nee	Nee	In de paragraaf grondbeleid is geen visie opgenomen op het grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Verwijzingen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting zijn niet opgenomen. Tevens is niet aangegeven hoe het grondbeleid bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.	In de paragraaf grondbeleid is geen visie opgenomen op het grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Verwijzingen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting zijn niet opgenomen. Tevens is niet aangegeven hoe het grondbeleid bijdraagt aan de realisatie van deze doelstelling.
48 aanduiding van de wijze waarop de provincie het grondbeleid uitvoert	Ja	Ja		
49 actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie	Nee	Nee	In de paragraaf grondbeleid is geen actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie opgenomen.	In de paragraaf grondbeleid is geen actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie opgenomen.
50 onderbouwing van de geraamde winstneming	Nee	Nee	In de paragraaf grondbeleid is geen onderbouwing van de geraamde winstneming opgenomen.	In de paragraaf grondbeleid is geen onderbouwing van de geraamde winstneming opgenomen.
51 beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken	Ja	Ja		
Financiële begroting (artikel 7)				
Overzicht van baten en lasten (artikel 17)				
Dit bevat:				
52 a. per programma of programmaonderdeel raming van baten en lasten en het saldo	Ja	Ja		
53 b. overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen en het geraamde bedrag voor onvoorziën	Ja	Ja		
54 c. geraamde resultaat voor bestemming, volgend uit onderdelen a en b	Ja	Ja		
55 d. beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma	Ja	Ja		
56 e. geraamde resultaat na bestemming volgend uit onderdelen c en d	Ja	Ja		

Begroting Zuid-Holland		2004	2006	Toelichting 2004	Toelichting 2006
Toelichting op overzicht baten en lasten (artikel 19)					
Dit bevat ten minste:					
57	gerealiseerde bedrag van het voorvorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar	Ja	Ja		
58	gronden waarop ramingen zijn gebaseerd, en in geval van aanmerkelijk verschil met de raming, resp. realisatie, van vorig, resp. voorvorig begrotingsjaar de oorzaken van verschil	Deels	Deels	Gronden: Ja (zie bijlage Interpretatie BBV). Oorzaken verschil vorig jaar: Deels. In de begroting is in sommige programma's een toelichting opgenomen van het verschil begroting 2003 na vjn met begroting 2004. De belangrijkste mutaties die de financiële ruimte beïnvloeden om inzicht te krijgen in de algemene middelen zijn tevens opgenomen in de toelichting op baten en lasten. Oorzaken verschil voorvorig jaar: Nee.	Gronden: Ja (zie bijlage Interpretatie BBV). Oorzaken verschil vorig jaar: Ja. In de begroting is in alle programma's een toelichting opgenomen van het verschil begroting 2005 na vjn met begroting 2006. De belangrijkste mutaties die de financiële ruimte beïnvloeden om inzicht te krijgen in de algemene middelen zijn tevens opgenomen in de toelichting op baten en lasten. Oorzaken verschil voorvorig jaar: Nee.
59	overzicht van geraamde incidentele baten en lasten	Ja	Ja		
Uiteenzetting van de financiële positie (artikel 20)				Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in de financiële begroting.	Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in de financiële begroting.
60	Raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen	Ja	Ja		
Afzonderlijke aandacht ten minste aan:					
61	jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	Nee	Nee	De jaarlijksterugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume zijn niet benoemd.	De jaarlijksterugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume zijn niet benoemd.
62	investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Ja	Ja		
63	financiering	Ja	Ja		
64	stand en verloop van de reserves	Ja	Ja		
65	stand en verloop van de voorzieningen	Ja	Ja		
Toelichting financiële positie (artikel 21)				Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn gedeeltelijk opgenomen in de financiële begroting en in de afzonderlijke programma's.	Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn gedeeltelijk opgenomen in de financiële begroting en in de afzonderlijke programma's.
Dit bevat ten minste:					
66	gronden waarop ramingen zijn gebaseerd	Ja	Ja		
67	toelichting op belangrijke ontwikkelingen t.o.v. vorige begrotingsjaar	Deels	Deels	In de begroting is gedeeltelijk een toelichting op ontwikkelingen in de financiële positie t.o.v. vorige begrotingsjaar opgenomen.	In de begroting is gedeeltelijk een toelichting op ontwikkelingen in de financiële positie t.o.v. vorige begrotingsjaar opgenomen.

Begroting Zuid-Holland		2004	2006	Toelichting 2004	Toelichting 2006
	Meerjarenraming (artikel 22)			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn gedeeltelijk opgenomen in de financiële begroting en in de afzonderlijke programma's.	Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn gedeeltelijk opgenomen in de financiële begroting en in de afzonderlijke programma's.
68	raming financiële gevolgen voor drie jaren volgend op begrotingsjaar, waaronder baten en lasten van bestaande en nieuwe beleid van programma's	Nee*	Nee*	De meerjarenramingen van baten en lasten van de programma's voor drie jaren volgend op het begrotingsjaar zijn niet in één overzicht van een meerjarenraming opgenomen, maar wel terug te vinden in de afzonderlijke programma's.	De meerjarenramingen van baten en lasten van de programma's voor drie jaren volgend op het begrotingsjaar zijn niet in één overzicht van een meerjarenraming opgenomen, maar wel terug te vinden in de afzonderlijke programma's.
	Afzonderlijke aandacht ten minste aan:				
69	jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	Nee	Nee	de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume zijn niet benoemd.	De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume zijn niet benoemd.
70	investeringen: onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Ja	Ja		
71	financiering	Nee	Nee	In de Investerings- en financieringsstaat is geen meerjarenraming opgenomen.	In de Investerings- en financieringsstaat is geen meerjarenraming opgenomen.
72	stand en verloop van de reserves	Ja	Ja		
73	stand en verloop van de voorzieningen	Ja	Ja		
	Toelichting meerjarenraming			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in de financiële begroting.	Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in de financiële begroting.
74	gronden waarop ramingen zijn gebaseerd	Deels	Deels	De gronden voor de ramingen van de baten en lasten en de financiële positie zijn gedeeltelijk doorgetrokken in het meerjarenperspectief. Echter dit is niet voor alle gronden gedaan.	De gronden voor de ramingen van de baten en lasten en de financiële positie zijn gedeeltelijk doorgetrokken in het meerjarenperspectief. Echter dit is niet voor alle gronden gedaan.
75	toelichting op belangrijke ontwikkelingen t.o.v. meerjarenraming vorige begrotingsjaar	Nee	Nee	Een toelichting op verschillen tussen meerjarenraming in huidig begrotingsjaar en meerjarenraming in vorig begrotingsjaar is niet opgenomen.	Een toelichting op verschillen tussen meerjarenraming in huidig begrotingsjaar en meerjarenraming in vorig begrotingsjaar is niet opgenomen.

Bijlage III BBV jaarstukken 2004

Jaarstukken Zuid-Holland		2004	Toelichting
Jaarverslag (artikel 24)			
Programmaverantwoording (artikel 25)			
			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in hoofdstuk 3 Programma 1 t/m 12- Beleid en hoofdstuk 4 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.
Verantwoording realisatie programma's			
Ieder programma bevat:			
1	mate waarin doelstellingen zijn gerealiseerd	Deels	Bij de realisatie van de programma's is verwezen naar de drie w-vragen. Per programma wordt echter onder één kopje over zowel wat hebben we bereikt als wat hebben we daarvoor gedaan, verantwoording afgelegd. Er wordt wel in algemene zin verantwoording afgelegd over wat er bereikt is en wat er voor gedaan is. Deze verantwoording hebben wij echter niet als volledig beoordeeld. Niet op alle doelstellingen, prestaties en/of activiteiten uit de begroting is teruggekomen. Er wordt niet verwezen naar doelstellingen uit de begroting.
2	wijze waarop getracht is beoogde maatschappelijke effecten te bereiken	Deels	Bij de realisatie van de programma's is verwezen naar de drie w-vragen. Per programma wordt echter onder één kopje over zowel wat hebben we bereikt als wat hebben we daarvoor gedaan, verantwoording afgelegd. Er wordt wel in algemene zin verantwoording afgelegd over wat er bereikt is en wat er voor gedaan is. Deze verantwoording hebben wij echter niet als volledig beoordeeld. Niet op alle doelstellingen, prestaties en/of activiteiten uit de begroting is teruggekomen. Er wordt niet verwezen naar doelstellingen uit de begroting.
3	gerealiseerde baten en lasten	Ja	Aan het eind van de programma's wordt verantwoording over de baten en lasten afgelegd bij de vraag "Wat heeft dit gekost?" De baten en lasten zijn op programmaniveau.
Verantwoording overzicht algemene middelen			
Dit bevat ten minste:			
4	lokale heffingen, waarvan besteding niet gebonden is	Ja	
5	algemene uitkeringen	Ja	
6	dividend	Ja	
7	saldo van de financieringsfunctie	Ja	
8	saldo tussen de compensabele BTW en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds	Nee	In het overzicht algemene middelen is geen saldo opgenomen.
9	overig algemene dekkingsmiddelen	Ja	
10	Gebruik van het geraamde bedrag onvoorzien	Ja	
Paragrafen (artikel 26)			
Verantwoording van paragrafen			
Ten minste verantwoording van de volgende paragrafen:			
11	lokale heffingen	Ja	
12	geraamde inkomsten	Ja	
13	beleid ten aanzien van de lokale heffingen	Ja	
14	overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen	Ja	
15	aanduiding van lokale lastendruk	Deels	In de paragraaf lokale heffingen is opgenomen dat de lastendruk vooral van toepassing is op de hoogte van de opcenten. Hiervoor zijn vergelijkende tabellen opgenomen t.o.v. het landelijk gemiddelde en wettelijk maximum. Voor de andere heffingen is geen aanduiding van lokale lastendruk opgenomen.
16	beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid	Nee	In de paragraaf lokale heffingen is geen beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid opgenomen.
17	weerstandsvermogen	Ja	
18	inventarisatie van de weerstandscapaciteit	Ja	
19	inventarisatie van de risico's	Ja	
20	beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's	Ja	

	Jaarstukken Zuid-Holland	2004	Toelichting
21	onderhoud kapitaalgoederen	Ja	
22	wegen	Ja	
23	beleidskader	Ja	
24	financiële consequenties van beleidskader	Ja	
25	vertaling financiële consequenties naar begroting	Nee	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is de vertaling van de financiële consequenties naar begroting niet opgenomen. Er is niet, aangegeven bij welk programma de lasten horen (zoals bij de begroting).
	riolering	n.v.t.	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen ontbreken gegevens omtrent riolering. De provincie is echter ook niet verantwoordelijk voor de riolering. Dit is een gemeentelijke
	beleidskader	n.v.t.	
	financiële consequenties van beleidskader	n.v.t.	
	vertaling financiële consequenties naar begroting	n.v.t.	
26	water	Ja	
27	beleidskader	Ja	
28	financiële consequenties van beleidskader	Ja	
29	vertaling financiële consequenties naar begroting	Nee	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is de vertaling van de financiële consequenties naar begroting niet opgenomen. Er is niet aangegeven bij welk programma de lasten horen (zoals bij de begroting).
30	groen	Ja	
31	beleidskader	Ja	
32	financiële consequenties van beleidskader	Ja	
33	vertaling financiële consequenties naar begroting	Nee	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is de vertaling van de financiële consequenties naar begroting niet opgenomen. Er is niet, aangegeven bij welk programma de lasten horen (zoals bij de begroting).
34	gebouwen	Ja	
35	beleidskader	Ja	
36	financiële consequenties van beleidskader	Ja	
37	vertaling financiële consequenties naar begroting	Nee	In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is de vertaling van de financiële consequenties naar begroting niet opgenomen. Er is niet, aangegeven bij welk programma de lasten horen (zoals bij de begroting).
38	financiering	Ja	
39	beleidsvoornemens risicobeheer tav financieringsportefeuille	Ja	
40	bedrijfsvoering	Ja	
41	inzicht in stand van zaken	Ja	
42	beleidsvoornemens bedrijfsvoering	Ja	
43	verbonden partijen	Ja	
44	visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is geen verantwoording opgenomen van de bijdrage van de verbonden partijen aan de realisatie van de doelen van de programma's in de begroting.
45	beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen	Deels	In de paragraaf verbonden partijen is voor een deel van de verbonden partijen een verantwoording van de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen opgenomen. Dit is echter niet voor alle verbonden partijen gedaan.
46	grondbeleid	Ja	
47	visie op grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's	Nee	In de paragraaf grondbeleid is geen visie opgenomen op het grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting. Verwijzingen naar één of meerdere doelstellingen uit de programma's van de begroting zijn niet opgenomen. Tevens is niet aangegeven hoe het grondbeleid heeft bijgedragen aan de realisatie van deze doelstelling.
48	aanduiding van de wijze waarop de provincie het grondbeleid uitvoert	Ja	
49	actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie	Nee	In de paragraaf grondbeleid is geen resultaat van de grondexploitatie opgenomen.
50	onderbouwing van de geraamde winstneming	Nee	In de jaarstukken is geen onderbouwing van de gerealiseerde winstneming opgenomen.
51	beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken	Nee	In de paragraaf grondbeleid zijn geen beleidsuitgangspunten opgenomen omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Jaarstukken Zuid-Holland		2004	Toelichting
Jaarrekening (artikel 24)			
Programmarekening (artikel 27)			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in hoofdstuk 7 Balans en Rekening van baten en lasten 2004.
Dit bevat:			
52	a. gerealiseerde baten en lasten per programma	Ja	
53	b. overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen	Ja	
54	c. gerealiseerde resultaat voor bestemming, volgend uit onderdelen a en b	Ja	
55	d. werkelijke toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Ja	
56	e. gerealiseerde resultaat na bestemming volgend uit onderdelen c en d	Ja	
57	Ramingen van bovengenoemde onderdelen uit de begroting voor en na wijziging	Ja	
Toelichting op programmarekening (artikel 28)			Niet als zodanig benoemd. De onderdelen zijn wel opgenomen in hoofdstuk 8 Programma 1 t/m 13 - Financieel.
Dit bevat ten minste:			
58	analyse van afwijkingen tussen begroting na wijziging en programmarekening voor bovengenoemde onderdelen	Ja	
59	overzicht van aanwending van het bedrag voor onvoorzien	Nee*	In de jaarrekening is geen overzicht opgenomen van de aanwending van het bedrag onvoorzien. In het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (in het jaarverslag), is de aanwending van de post onvoorzien wel opgenomen.
60	overzicht van incidentele baten en lasten	Nee	In de jaarstukken is geen overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen.

Bijlage IV Financiële verordening begroting 2004

	Financiële verordening Zuid-Holland begroting	2004	Toelichting
	Kaderstelling en begroting		
	Begroting (artikel 3)		
1	Gedeputeerde Staten stellen per programma indicatoren voor die betrekking hebben op de beoogde maatschappelijke effecten en de te leveren prestaties.	Nee	In de begroting 2004 zijn geen indicatoren per programma opgenomen.
	Producten (Artikel 4)		
2	Bij iedere begroting en alle jaarstukken wordt een overzicht gegeven van de toedeling van productgroepen uit de productenraming aan de programma's.	Ja	
	Financiële positie		
	Financiële positie (Artikel 11)		
3	Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen wordt bij de uiteenzetting van de financiële positie uitdrukkelijk vermeld.	Nee*	Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen is niet vermeld bij de uiteenzetting van de financiële positie (deze is niet als zodanig benoemd). De garantstellingen zijn wel opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
	Investerings, waarderings en afschrijvingen (Artikel 12)		
4	Bij de begroting en de jaarstukken wordt inzicht gegeven in investeringsprojecten per programma. Daarbij worden de investeringen, de desinvesteringen en de boekwaarde inzichtelijk gemaakt.	Ja	
	Openstaande vorderingen (Artikel 13)		
5	Er is een voorziening dubieuze debiteuren.	Ja	
	Reserves en voorzieningen (Artikel 14)		
	Bij de begroting en jaarstukken wordt een overzicht verstrekt van:		
6	algemene reserve, inclusief overzicht stortingen en onttrekkingen.	Ja	
	Kostprijsberekening en renteberekening (Artikel 15)		
	De begroting geeft inzicht in:		
7	de verdeling van de apparaatskosten naar de programma's, als basis voor de autorisatie door Provinciale Staten;	Ja	
8	de voorcalculatorische tarieven.	Nee	De begroting geeft geen inzicht in de voorcalculatorische tarieven.
	Financieringsfunctie (Artikel 16)		
	Bij de begroting en jaarstukken worden in de paragraaf financiering behandeld:		
9	algemene ontwikkelingen met betrekking tot het rentebeleid	Ja	
	In dit verband doen Gedeputeerde Staten verslag van:		
10	de kasgeldlimiet;	Ja	
11	de renterisico norm;	Ja	
12	de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar	Ja	
13	de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.	Nee	In de paragraaf financiering zijn geen rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie opgenomen.
	De paragrafen		
	Provinciale heffingen (Artikel 17)		
	Bij begroting en jaarstukken wordt in de paragraaf lokale heffingen inzicht verschaft in:		
14	de begrote dan wel de gerealiseerde provinciale heffingen en de kostendekkendheid;	Ja	
	Weerstandsvermogen en risicomanagement (Artikel 18)		
	Gedeputeerde Staten geven in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken aan:		
15	het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit en in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.	Deels	In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de onderdelen van de weerstandscapaciteit opgenomen. Echter ontbreekt het weerstandsvermogen en is niet aangegeven in hoeverre de weerstandscapaciteit schade en verliezen kan opvangen.
16	de samenstelling van de algemene reserve	Ja	
17	de vrije ruimte in de eigen reserves ten opzicht van de normruimte.	Nee	In de paragraaf weerstandsvermogen is de vrije ruimte ten opzichte van de normruimte niet aangegeven.
	Onderhoud kapitaalgoederen (Artikel 19)		
18	Bij de begroting en de jaarstukken doen Gedeputeerde Staten in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag van actuele ontwikkelingen ten aanzien van de beleidskaders en de uitvoering daarvan.	Deels	In de paragraaf kapitaalgoederen zijn de beleidskaders op hoofdlijnen opgenomen. Van de uitvoering is echter geen verslag gedaan.

	Financiële verordening Zuid-Holland begroting	2004	Toelichting
	Bedrijfsvoering (Artikel 20)		
19	In de bedrijfsvoeringparagraaf bij de begroting wordt ingegaan op de tijdelijke en actuele onderwerpen die aandacht behoeven.	Ja	
	In de paragraaf bedrijfsvoering wordt informatie vertrekt over de inzet van middelen voor de bedrijfsvoering. In ieder geval wordt inzicht gegeven in:		
20	formatie (beheer);	Ja	
21	inhuur externen;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor inhuur externen.
22	de huisvestingskosten;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor de huisvestingskosten.
23	de automatiseringskosten;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor de automatiseringskosten.
24	vernieuwing, uitbreiding, herstructurering, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie.	Ja	
	Verbonden partijen (Artikel 21)		
	Bij de begroting en de jaarstukken wordt verder in de paragraaf verbonden partijen in elk geval ingegaan op:		
25	nieuwe verbonden partijen;	Deels	In de paragraaf verbonden partijen is melding gemaakt van een verbonden partij in oprichting. Echter in de paragraaf is niet ingegaan op deze verbonden partij.
26	het beëindigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Ja	
27	het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen.
28	eventuele problemen bij bestaande relaties met verbonden partijen;	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.
29	de mate waarin het openbaar belang wordt gediend.	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op de mate waarin het openbare belang wordt gediend.
	Grondbeleid (Artikel 22)		
	In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op:		
30	de verwerving/verkoop van gronden.	Nee	In de paragraaf grondbeleid is niet ingegaan op de verwerving/verkoop van gronden.

Bijlage V Financiële verordening begroting 2006

	Financiële verordening Zuid-Holland begroting	2006	Toelichting
	Kaderstelling en begroting		
	Begroting (artikel 3)		
1	Gedeputeerde Staten stellen per programma indicatoren voor die betrekking hebben op de beoogde maatschappelijke effecten en de te leveren prestaties.	Ja	
	Producten (Artikel 4)		
2	Bij iedere begroting en alle jaarstukken wordt een overzicht gegeven van de toedeling van productgroepen uit de productenraming aan de programma's.	Ja	
	Financiële positie		
	Financiële positie (Artikel 10)		
3	Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen wordt bij de uiteenzetting van de financiële positie uitdrukkelijk vermeld.	Nee*	Het totaalbedrag aan verleende garanties en waarborgen is niet vermeld bij de uiteenzetting van de financiële positie (deze is niet als zodanig benoemd). De garantstellingen zijn wel opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.
	Investerings, waarderings en afschrijvingen (Artikel 11)		
4	Bij de begroting en de jaarstukken wordt inzicht gegeven in investeringsprojecten per programma. Daarbij worden de investeringen, de desinvesteringen en de boekwaarde inzichtelijk gemaakt.	Ja	
	Openstaande vorderingen (Artikel 12)		
5	Er is een voorziening dubieuze debiteuren.	Ja	
	Reserves en voorzieningen (Artikel 13)		
	Bij de begroting en jaarstukken wordt een overzicht verstrekt van:		
6	de stand van de algemene reserve, inclusief een overzicht van de stortingen en onttrekkingen.	Ja	
	Kostprijsberekening en renteberekening (Artikel 14)		
	De begroting geeft inzicht in:		
7	de verdeling van de apparaatskosten naar de programma's;	Ja	
8	de voorcalculatorische tarieven.	Nee	De begroting geeft geen inzicht in de voorcalculatorische tarieven.
	Financieringsfunctie (Artikel 15)		
	Bij de begroting en jaarstukken worden in de paragraaf financiering behandeld:		
9	algemene ontwikkelingen met betrekking tot het rentebeleid	Ja	
	In dit verband doen Gedeputeerde Staten verslag van:		
10	de kasgeldlimiet;	Ja	
11	de renterisico norm;	Ja	
12	de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar	Ja	
13	de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.	Nee	In de paragraaf financiering zijn geen rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie opgenomen.
	De paragrafen		
	De paragrafen (Artikel 16)		
	Naast de in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten voorgeschreven paragrafen, bevatten de begroting en de jaarstukken de aanvullende paragrafen:		
14	belangrijke gebiedsgerichte projecten;	Ja	
15	taakstellingen en reserveringen;	Ja	
16	verstrekking subsidies;	Ja	
17	EU-subsidies.	Ja	
	Provinciale heffingen (Artikel 17)		
	Bij begroting en jaarstukken wordt in de paragraaf lokale heffingen inzicht verschaft in:		
18	de begrote danwel gerealiseerde provinciale heffingen en de kostendekkendheid;	Ja	
	Weerstandsvermogen en risicomanagement (Artikel 18)		
	Gedeputeerde Staten geven in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken aan:		
19	het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit en in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.	Deels	In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de onderdelen van de weerstandscapaciteit opgenomen. Echter ontbreekt het weerstandsvermogen en is niet aangegeven in hoeverre de weerstandscapaciteit schade en verliezen kan opvangen.
	Onderhoud kapitaalgoederen (Artikel 19)		
20	Bij de begroting en de jaarstukken doen Gedeputeerde Staten in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag van actuele ontwikkelingen ten aanzien van de beleidskaders en de uitvoering daarvan.	Deels	In de paragraaf kapitaalgoederen zijn de beleidskaders op hoofdlijnen opgenomen. Van de uitvoering is echter geen verslag gedaan.

	Financiële verordening Zuid-Holland begroting	2006	Toelichting
	Bedrijfsvoering (Artikel 20)		
21	In de bedrijfsvoeringparagraaf bij de begroting wordt ingegaan op de tijdelijke en actuele onderwerpen die aandacht behoeven.	Ja	
	In de paragraaf bedrijfsvoering wordt informatie vertrekt over de inzet van middelen voor de bedrijfsvoering. In ieder geval wordt inzicht gegeven in:		
22	formatie (beheer);	Ja	
23	inhuur externen;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor inhuur externen.
24	de huisvestingskosten;	Ja	
25	de automatiseringskosten;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor de automatiseringskosten.
26	vernieuwing, uitbreiding, herstructurering, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie.	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor vernieuwing, uitbreiding, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie.
	Verbonden partijen (Artikel 21)		
	Bij begroting en jaarstukken wordt verder in de paragraaf verbonden partijen in elk geval ingegaan op:		
27	nieuwe verbonden partijen;	Ja	
28	het beëindigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op het beëindigen van de relatie met bestaande verbonden partijen.
29	het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Ja	
30	eventuele problemen bij bestaande relaties met verbonden partijen.	Ja	
	Grondbeleid (Artikel 22)		
	In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op:		
31	de verwerving/verkoop van gronden.	Ja	
	Verstrekking subsidies (Artikel 23)		
32	In de paragraaf subsidies bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op de subsidieplafonds.	Ja	
	Belangrijke gebiedsgerichte projecten (Artikel 24)		
33	In de paragraaf belangrijke gebiedsgerichte projecten bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op de belangrijke gebiedsgerichte projecten.	Ja	
	Taakstellingen en reserveringen (Artikel 25)		
34	In de paragraaf taakstellingen en reserveringen bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op de beleidsrijke taakstellingen en reserveringen voor zover deze bestuurlijk relevant zijn.	Ja	
	EU-subsidies (Artikel 26)		
35	In de paragraaf EU-subsidies bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op de ontwikkelingen rond EU projecten waar de provincie Zuid-Holland bij betrokken is.	Ja	

Bijlage VI Financiële verordening jaarstukken 2004

	Financiële verordening Zuid-Holland jaarstukken	2004	Toelichting
	Kaderstelling en begroting		
	Producten (Artikel 4)		
1	Bij iedere begroting en alle jaarstukken wordt een overzicht gegeven van de toedeling van productgroepen uit de productenraming aan de programma's.	Ja	
	Financiële positie		
	Investerings, waarderingen en afschrijvingen (Artikel 12)		
2	Bij de begroting en de jaarstukken wordt inzicht gegeven in investeringsprojecten per programma. Daarbij worden de investeringen, de desinvesteringen en de boekwaarde inzichtelijk gemaakt.	Nee	In de jaarstukken is geen inzicht gegeven in de investeringsprojecten per programma, waarbij de investeringen, de desinvesteringen en de boekwaarde inzichtelijk zijn gemaakt.
	Openstaande vorderingen (Artikel 13)		
3	Er is een voorziening dubieuze debiteuren.	Ja	
	Reserves en voorzieningen (Artikel 14)		
	Bij de begroting en jaarstukken wordt een overzicht verstrekt van:		
4	algemene reserve, inclusief overzicht stortingen en onttrekkingen.	Ja	
	Kostprijsberekening en renteberekening (Artikel 15)		
	De jaarstukken geven inzicht in:		
5	de verdeling van de apparaatskosten naar programma's;	Nee	De jaarstukken geven geen inzicht in de verdeling van de apparaatskosten naar programma's.
6	de nacalculatorische tarieven;	Nee	De jaarstukken geven geen inzicht in de nacalculatorische tarieven.
7	een verschillenanalyse tussen voorcalculatorische en nacalculatorische tarieven.	Nee	In de jaarstukken is geen verschillenanalyse tussen voorcalculatorische en nacalculatorische tarieven opgenomen.
	Financieringsfunctie (Artikel 16)		
	Bij de begroting en jaarstukken worden in de paragraaf financiering behandeld:		
8	algemene ontwikkelingen met betrekking tot het rentebeleid In dit verband doen Gedeputeerde Staten verslag van:	Ja	
9	de kasgeldlimiet;	Ja	
10	de renterisico norm;	Ja	
11	de liquiditeitsplanning en de financieringsbehoefte voor de komende drie jaar	Ja	
12	de rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie.	Nee	In de paragraaf financiering zijn geen rentekosten en renteopbrengsten verbonden aan de financieringsfunctie opgenomen.
	De paragrafen		
	Provinciale heffingen (Artikel 17)		
	Bij begroting en jaarstukken wordt in de paragraaf lokale heffingen inzicht verschaft in:		
13	de begrote dan wel de gerealiseerde provinciale heffingen en de kostendekkendheid;	Ja	
	Weerstandsvermogen en risicomanagement (Artikel 18)		
	Gedeputeerde Staten geven in de paragraaf weerstandsvermogen van de begroting en van de jaarstukken aan:		
14	het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit en in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.	Deels	In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de onderdelen van de weerstandscapaciteit opgenomen. Echter ontbreekt het weerstandsvermogen en is niet aangegeven in hoeverre de weerstandscapaciteit schade en verliezen kan opvangen.
15	de samenstelling van de algemene reserve	Ja	
16	de vrije ruimte in de eigen reserves ten opzicht van de normruimte.	Nee	In de paragraaf weerstandsvermogen is de vrije ruimte ten opzichte van de normruimte niet aangegeven.
	Onderhoud kapitaalgoederen (Artikel 19)		
17	Bij de begroting en de jaarstukken doen Gedeputeerde Staten in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag van actuele ontwikkelingen ten aanzien van de beleidskaders en de uitvoering daarvan.	Deels	In de paragraaf kapitaalgoederen zijn de beleidskaders op hoofdlijnen opgenomen. Van de uitvoering is echter geen verslag gedaan.

	Financiële verordening Zuid-Holland jaarstukken	2004	Toelichting
	Bedrijfsvoering (Artikel 20)		
18	In de bedrijfsvoeringparagraaf bij de jaarstukken wordt gerapporteerd over de bij de begroting bepaalde onderwerpen aangaande de bedrijfsvoering, alsmede over nieuwe ontwikkelingen. Het betreft hier de bedrijfsvoering op concernniveau en directieniveau.	Ja	
	In de paragraaf bedrijfsvoering wordt informatie vertrekt over de inzet van middelen voor de bedrijfsvoering. In ieder geval wordt inzicht gegeven in:		
19	formatie (beheer);	Ja	
20	inhuur externen;	Ja	
21	de huisvestingskosten;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor de huisvestingskosten.
22	de automatiseringskosten;	Nee	In de paragraaf bedrijfsvoering is geen informatie verstrekt over de inzet van middelen voor de automatiseringskosten.
23	vernieuwing, uitbreiding, herstructurering, reorganisatie en inkrimping van de ambtelijke organisatie.	Ja	
	Verbonden partijen (Artikel 21)		
	Bij de begroting en de jaarstukken wordt verder in de paragraaf verbonden partijen in elk geval ingegaan op:		
24	nieuwe verbonden partijen;	Ja	
25	het beëindigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Ja	
26	het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen;	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op het wijzigen van de relatie met bestaande verbonden partijen.
27	eventuele problemen bij bestaande relaties met verbonden partijen;	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.
28	de mate waarin het openbaar belang wordt gediend.	Nee	In de paragraaf verbonden partijen is niet ingegaan op de mate waarin het openbare belang wordt gediend.
	Grondbeleid (Artikel 22)		
	In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op:		
29	de verwerving/verkoop van gronden.	Nee	In de paragraaf grondbeleid is niet ingegaan op de verwerving/verkoop van gronden.

Bijlage VII Doelenboom Beheer infrastructuur (vaar)wegen

Doelenboom provincie Zuid-Holland				
Programma: Beheer infrastructuur (vaar)wegen				
AD (algemene doelstelling)		Geen		
Operationele Doelstelling (OD)		Effectenindicator	Prestaties (P)	
Productgroep: Infrabeheer wegen				
OD1	Het beter benutten van de bestaande provinciale weginfrastructuur met inachtneming van de kwaliteitsniveaus omgevingskwaliteit, bereikbaarheid en veiligheid.	Percentage kilometers weg dat is onderhouden volgens het beheers- en onderhoudsinstrumentarium.	P1/OD1	Samenwerken met andere beheerders in regionaal verband zoals in SWINGH (Groot Haaglanden) en NEXUS (Rotterdam).
			P2/OD1	Medio 2006 een door PS vastgesteld Beheerplan Wegen 2008-2012 inclusief kwaliteitsniveaus en meerjaren financiering.
			P3/OD1	De trajectwijze aanpak en uitvoering van het beheer en onderhoud van de wegen. Duurzaam veilig projecten worden in deze trajectwijze aanpak meegenomen.
Productgroep: Infrabeheer vaarwegen				
OD2	Het beter benutten van de bestaande provinciale vaarweginfrastructuur met inachtneming van de kwaliteitsniveaus omgevingskwaliteit, bereikbaarheid en veiligheid.		P4/OD2	Medio 2006 een door PS vastgesteld Beheerplan Vaarwegen 2008-2012 inclusief kwaliteitsniveaus en meerjaren financiering.
			P5/OD2	De trajectwijze aanpak en uitvoering van het beheer en onderhoud van de vaarwegen.
			P6/OD2	Toezicht en handhaving intensiveren.

Bijlage VIII Doelenboom Samenleving

Programma: Samenleving			
AD (algemene doelstelling)		Geen	
Operationele Doelstelling (OD)		Effectenindicator	Prestaties (P)
Productgroep: Sociale Infrastructuur			
OD1	Versterking sociale infrastructuur, gericht op integratie en participatie, veiligheid en een sluitende aanpak wonen-zorg-welzijn voor ouderen en kwetsbare groepen.		P1/OD1 Uitbrengen editie 2006 van de Staat van de Zuid-Hollandse Samenleving.
			P2/OD1 Opstellen en uitvoering integrale regionale agenda's samenleving 2006 - 2008 Oost, West, Rijnmond en Zuid.
OD2	Samenhangende en goed bereikbare sociaal-ruimtelijke infrastructuur in stedelijk en landelijk gebied.		P3/OD2 Projecten opzetten en uitvoeren in wisselwerking met ruimtelijk-fysiek beleid o.m. door uitvoering subsidieregeling Kleine Kernen.
			P4/OD2 In samenwerking met gemeenten programma's en projecten t.a.v. inburgering, integratie en participatie ontwikkelen en financieel ondersteunen.
OD3	Structurele aandacht voor diversiteit, sociale binding en sociale veiligheid in de samenleving.		P5/OD3 Met samenwerkingspartners investeren in vrijwilligersinitiatieven op het gebied van jeugd, senioren, allochtonen en mantelzorg.
			P6/OD3 Met provinciale organisaties afspraken maken over (uitvoering, financiering) projecten bestrijding geweld in huis, racisme en discriminatie en bevorderen invloed vraagzijde.
			P7/OD3 Tympaan en NSI inzetten respectievelijk voor onderzoek en monitoring van uitvoeringsprogramma's en voor verspreiden van kennis en goede praktijkvoorbeelden.
Productgroep: Onderwijs			
OD4	Een onderwijs- en scholingsaanbod dat zo goed mogelijk aansluit op de vraag.		P8/OD4 Het ontwikkelen en tot uitvoering brengen van regionale profielen voortgezet (beroeps)onderwijs voor streekplangebieden Rijnmond, West en Oost.
			P9/OD4 Het uitbrengen van adviezen over de planning van scholen aan de minister van OC&W.
OD5	Terugdringen van voortijdige schooluitval in het (beroeps)onderwijs en verhoging van het kwalificatieniveau waarop leerlingen het basis respectievelijk het voortgezet onderwijs verlaten.		P10/OD5 Organiseren van regionale netwerken ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten.
			P11/OD5 Uitvoering projecten brede school in basis- en voortgezet onderwijs.
			P12/OD5 Uitvoering 3 regionale actieprogramma's beroeps- en arbeidsmarkt (Rijnmond, Haaglanden, Rijn-Gouwe).
OD6	(Autochtone) inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven en rekenen) om effectief te kunnen handelen in werk, studie en sociaal verkeer.		P13/OD6 Een overzicht en inzicht verkrijgen in alternatieve methodieken basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen) buiten het reguliere onderwijs.
			P14/OD6 Via 3 regionale actieprogramma's alfabetisering voorbeeldprojecten ondersteunen en overdraagbaar maken.

Operationele Doelstelling (OD)		Effectenindicator	Prestaties (P)	
Productgroep: Sport				
OD7	Samenhangend aanbod om sport en beweegactiviteiten tussen school, buurt en sport te creëren.		P15/OD7	Regionaal overzicht van en afstemming over sportvoorzieningen en sportservicepunten.
OD8	Sport- en beweeggedrag van jongeren en ouderen vergroten.		P16/OD8	Voorbeeldprojecten (o.a. bewegmanagement en buurtsport) ondersteunen en overdraagbaar maken.
Productgroep: Zorg				
OD9	Een kwalitatief goed en op de vraag afgestemd zorgaanbod.	De ontwikkeling van de gemiddelde wachtlijsten verpleging en verzorging per zorgkantoor-regio weergegeven.	P17/OD9	Pacten wonen, zorg en welzijn tot stand brengen en laten uitvoeren in de regio's Zuid-Holland, Noord, Midden-Holland, Drechtsteden, Alblasserwaard/Vijheerenlanden, Delft/Westland/Oostland en Nieuwe Waterweg Noord.
			P18/OD9	Stimuleren van meer eerste lijnszorg in multidisciplinaire centra.
			P19/OD9	Een verstevigde acute zorgketen bevorderen.
OD10	De vraagkant biedt eigenstandig tegenwicht aan de andere zorgpartijen.		P20/OD10	Een professionele zorgvragersinfrastructuur, die voorbereid is op de WMO tot stand brengen en ondersteunen.
			P21/OD10	Panels van senioren, mantelzorgers en GGZ-cliënten regelmatig voor beleidsdoelinden door verschillende partijen bevragen.
			P22/OD10	Nauwe samenwerking tussen de RPCP's en MEE-organisaties (voorheen SPD' en) in een 'ANWB/WW'-formule stimuleren.
OD11	Mondige en goed geïnformeerde zorgvragers.		P23/OD11	De totstandkoming van onafhankelijke informatiewinkels, zorgmakelaar en vragerskeurmerk stimuleren.
Productgroep: Seniorenbeleid				
OD12	Voldoende aanbod van voor senioren geschikte woningen.		P24/OD12	Regionale bestuursovereenkomsten over seniorenwoningen en zorgwoningen sluiten met gemeenten, woningcorporaties, zorginstellingen en andere maatschappelijke organisaties.
			P25/OD12/OD13/OD14/OD15	Trendanalyse Vergrijzing opstellen.
			P26/OD12/OD13/OD14/OD15	Seniorenpanels bevragen en onderzoeksresultaten implementeren in beleidsontwikkeling en uitvoeringsprogramma's.
OD13	Modernisering van het aanbod van 24-uurszorg voor senioren met regieverlies.		P27/OD13	Vernieuwingsprojecten 24-uurszorg voor senioren met regieverlies.
OD14	Voor senioren toegankelijk en bereikbaar (openbaar) vervoer.		P28/OD14	Projecten voor uitbreiding Collectief Vraagafhankelijk Vervoer en buurtbussen (zie prestaties productgroep 300 Verkeer en Vervoer).
OD15	Vergroten van de inspraak van senioren in het lokale en/of regionale ouderenbeleid.		P29/OD15	Intensiveren en uitbreiden van de projecten "Is uw gemeente Ouderenproof".

Operationele Doelstelling (OD)		Effectenindicator	Prestaties (P)	
Productgroep: Jeugdbeleid				
OD16	Sluitend netwerk van algemene en preventieve voorzieningen voor jeugdigen en ouders.		P30/OD16	Alle gemeenten in Zuid-Holland beschikken op subregionaal niveau over een actieprogramma voor een sluitend netwerk op het gebied van opvoedingsondersteuning, jeugdcriminaliteit en schooluitval.
			P31/OD16	De aansluiting Jeugdbeleid en Jeugdzorg wordt over heel Zuid-Holland in kaart gebracht en er worden met gemeenten verbetervoorstellen geformuleerd.
			P32/OD16	In subsidiebeschikkingen is de inzet van expertise centra vastgelegd, gericht op resultaten die leiden tot het versterken van preventief jeugdbeleid en de aansluiting jeugdzorg-jeugdbeleid.
OD17	Integrale toegang met korte doorlooptijden tot de jeugdzorg.	Aantal aanmeldingen, screenings en indicaties bij Bureau Jeugdzorg. Wachtlijsten bij Bureau Jeugdzorg, aantal jongeren dat langer dan gewenst moet wachten op een screening (langer dan 7 dagen) of kort ambulante hulp (langer dan 14 dagen).	P33/OD17	Met Bureau Jeugdzorg zijn prestatie afspraken vastgelegd in de subsidiebeschikking met o.a. aantallen jeugdigen per product, werken zonder wachtlijst, verbetering doorlooptijden (met een in 2005 afgesproken %) en begeleiding jeugdigen bij het tot gelding brengen van de aanspraak op jeugdzorg.
			P34/OD17	Met Bureau Jeugdzorg is afgesproken dat een verbeter-plan wordt opgesteld om het aantal contacturen van gezinsvoogden met gezinnen te vergroten (implementatie Deltaplan gezinsvoogdij vanaf 2006).
			P35/OD17	Jeugd-Zorgaanbieders kunnen het hulpverleningsplan volledig (100%) baseren op de door Bureau Jeugdzorg afgegeven indicatiebesluiten.
OD18	Leveren van Jeugdzorg op maat.		P36/OD18	Realiseren van het juiste aanbod voor de verschillende jeugdzorgcliënten waaronder cliënten met crisisproblematiek (vb. Justitiële Jeugdinrichtingen cliënten) of intersectorale problematiek (vb. licht verstandelijk gehandicapte cliënten).
			P37/OD18	Gezamenlijk beschikken alle Zuid-Hollandse jeugdzorgaanbieders over aanbod om aan de gestelde doelen in de hulpverleningsplannen te kunnen voldoen.
			P38/OD18	Capaciteitsuitbreiding pleegzorg (ca. 20 plaatsen) incl. intensieve pleegzorg/projectgezinnen.
OD19	Meer betrokkenheid en medezeggenschap van jongeren.		P39/OD19	Er is marktonderzoek uitgevoerd en besproken naar wat cliënten c.q. potentiële gebruikers van jeugdzorg willen van jeugdzorg.
			P40/OD19	Jongeren zijn betrokken bij opstellen hulpverleningsplan, hebben inspraak in jeugdzorgorganisaties en worden betrokken bij lokaal en provinciaal beleid.
			P41/OD19	Slotpresentaties van 3 jongerenpanels en jongerendebat gerealiseerd.

Bijlage IX VBTB/SMART Beheer infrastructuur (vaar)wegen

VBTB Toets Begroting 2006 provincie Zuid-Holland					
Programma: 5 Beheer Infrastructuur (vaar)wegen					
		Criteria	OD1	OD2	
Specifiek		Is de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?	ja	ja	
Prikkelend		Is een streefwaarde opgenomen?	ja	nee	
Meetbaar/toetsbaar		Kan op basis van de huidige formulering de realisatie van de doelstellingen tussentijds gevolgd worden a.d.h.v. prestatiegegevens en/of evaluatieonderzoek?	Is informatie over de nulsituatie opgenomen?	ja	nee
			Is een indicator opgenomen?	ja	nee
Tijdgebonden		Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost?	nee	nee	
		Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?	ja	nee	
AD		<i>Geen</i>			
OD1	Infrabeheer wegen	<i>Het beter benutten van de bestaande provinciale weginfrastructuur met inachtneming van de kwaliteitsniveaus omgevingskwaliteit, bereikbaarheid en veiligheid.</i>			
OD2	Infrabeheer vaarwegen	<i>Het beter benutten van de bestaande provinciale vaarweginfrastructuur met inachtneming van de kwaliteitsniveaus omgevingskwaliteit, bereikbaarheid en veiligheid.</i>			

Bijlage X VBTB/SMART Samenleving deel 1

VBTB Toets Begroting 2006 provincie Zuid-Holland												
Programma: 10 Samenleving												
	Criteria	OD1	OD2	OD3	OD4	OD5	OD6	OD7	OD8	OD9	OD10	
Specifiek	Is de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?	nee	nee	nee	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Prikkelend	Is een streefwaarde opgenomen?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee
Meetbaar/toetsbaar	Kan op basis van de huidige formulering de realisatie van de doelstellingen tussentijds gevolgd worden a.d.h.v. prestatiegegevens en/of evaluatieonderzoek?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	ja	nee
	Is informatie over de nulsituatie opgenomen?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	ja	nee
Tijdgebonden	Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee
	Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee
AD	<i>Geen</i>											
OD1	Sociale Infrastructuur	<i>Versterking sociale infrastructuur, gericht op integratie en participatie, veiligheid en een sluitende aanpak wonen-zorg-welzijn voor ouderen en kwetsbare groepen.</i>										
OD2	Sociale Infrastructuur	<i>Samenhangende en goed bereikbare sociaal-ruimtelijke infrastructuur in stedelijk en landelijk gebied.</i>										
OD3	Sociale	<i>Structurele aandacht voor diversiteit, sociale binding en sociale veiligheid in de samenleving.</i>										
OD4	Onderwijs	<i>Een onderwijs- en scholingsaanbod dat zo goed mogelijk aansluit op de vraag (zie maatschappelijk thema).</i>										
OD5	Onderwijs	<i>Terugdringen van voortijdige schooluitval in het (beroeps)onderwijs en verhoging van het kwalificatieniveau waarop leerlingen het basis respectievelijk het voortgezet onderwijs verlaten.</i>										
OD6	Onderwijs	<i>(Autochtone) inwoners beschikken over voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven en rekenen) om effectief te kunnen handelen in werk, studie en sociaal verkeer.</i>										
OD7	Sport	<i>Samenhangend aanbod om sport en beweegactiviteiten tussen school, buurt en sport creëren.</i>										
OD8	Sport	<i>Sport en beweeggedrag van jongeren en ouderen vergroten.</i>										
OD9	Zorg	<i>Een kwalitatief goed en op de vraag afgestemd zorgaanbod</i>										
OD10	Zorg	<i>De vraagkant biedt eigenstandig tegenwicht aan de andere zorgpartijen</i>										

Bijlage X VBTB/SMART Samenleving deel 2

VBTB Toets Begroting 2006 provincie Zuid-Holland											
Programma:10 Samenleving											
	criteria	OD11	OD12	OD13	OD14	OD15	OD16	OD17	OD18	OD19	
Specifiek	Is de te leveren prestatie voldoende specifiek en niet voor meerdere uitleg vatbaar?	ja	ja	ja	ja	ja	nee	ja	ja	ja	
Prikkelend	Is een streefwaarde opgenomen?	nee	ja	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	
Meetbaar/toetsbaar	Kan op basis van de huidige formulering de realisatie van de doelstellingen tussentijds gevolgd worden a.d.h.v. prestatiegegevens en/of evaluatieonderzoek?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	ja	nee	nee	
	Is informatie over de nulsituatie opgenomen?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	ja	nee	nee	
Tijdgebonden	Is aangegeven wanneer c.q. binnen welke periode het effect/probleem moet zijn bereikt/opgelost?	nee	ja	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	
	Is een tijdpad met tussentijds te realiseren streefwaarden opgenomen?	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	nee	
AD	Geen										
OD11	Zorg	<i>Mondige en goed geïnformeerde zorgvragers.</i>									
OD2	Seniorenbeleid	<i>Voldoende aanbod van voor senioren geschikte woningen.</i>									
OD13	Seniorenbeleid	<i>Modernisering van het aanbod van 24-uurszorg voor senioren met regieverlies.</i>									
OD14	Seniorenbeleid	<i>Voor senioren toegankelijk en bereikbaar (openbaar) vervoer.</i>									
OD15	Seniorenbeleid	<i>Vergroten van de inspraak van senioren in het lokale en/of regionale ouderenbeleid.</i>									
OD16	Jeugdbeleid	<i>Sluitend netwerk van algemene en preventieve voorzieningen voor jeugdigen en ouders.</i>									
OD17	Jeugdbeleid	<i>Integrale toegang met korte doorlooptijden tot de jeugdzorg.</i>									
OD18	Jeugdbeleid	<i>Leveren van jeugdzorg op maat.</i>									
OD19	Jeugdbeleid	<i>Meer betrokkenheid en medezeggenschap van jongeren.</i>									